

УТВЪРЖДАВАМ:

МИТКО ПЕТРОВ

ЗАМЕСТНИК ОБЛАСТЕН УПРАВИТЕЛ

НА ОБЛАСТ ХАСКОВО

(Заповед № ЧР-04-3/27.02.2024 г.)

**Областен план за младежта на Област Хасково
за 2024 година**

Съдържание

I.	ВЪВЕДЕНИЕ.....	3
II.	Анализ на състоянието и предизвикателствата пред младежта в област Хасково.....	4
1.	Демографска характеристика.....	4
2.	Здравна политика сред подсрастващите и младите хора.....	5
2.1	Здравеопазване и спортна активност.....	6
2.2	Превенция на здравето сред младите хора.....	15
2.2.1	Превенция на психичното здраве сред младите хора.....	15
2.2.2	Превенция на репродуктивното и сексуално здраве сред младите хора в област Хасково.....	18
3.	Образование в област Хасково.....	21
3.1	Училищна мрежа и професионално ориентиране.....	22
3.2	Младежи, преждевременно напуснали образователната система.....	29
3.3	Младежка заетост в област Хасково.....	39
3.3.1	Младежи в област Хасково, завършили висше образование.....	39
3.3.2	Реализация на младежите в област Хасково на пазара на труда.....	41
3.4	Безработица сред младите хора в област Хасково.....	43
III.	Стратегически цели за постигане на Областния план за младежта на област Хасково за 2023 г.	46
IV.	Очаквани резултати от изпълнението на Областния план за младежта на област Хасково за 2024 г.....	47

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Областният план за младежта на област Хасково е изготвен в изпълнение на Закона за младежта, където съгласно чл. 2 държавната политика за младежта е целенасочена и последователна дейност на държавата, общините, младежките организации и обществото, която има за цел създаване на благоприятни условия за пълноценно личностно развитие на младежите и участието им в обществения и икономическия живот, както и приобщаването им в управлението на местно, областно и национално ниво чрез дейности, насърчаващи развитието на младежите в страната. Той следва проекта на Националната стратегия за младежта 2021 – 2030 г. и Европейската харта за участие на младите хора в живота на общините и регионите.

Областният план за младежта в област Хасково е документ за разработване на конкретни мерки за реализация на младите хора на регионално ниво и успешното им осъществяване. Той съдържа информация за общинската политика в 11-те общини на територията на региона, като анализира текущото състояние и потребностите на младите хора. Очертава предизвикателствата пред политиката за младежта от различни сфери като здравеопазване, спорт, образование, заетост, култура, свободно време и др.

Важен акцент при реализирането на плана е изграждането на система от мерки, гарантиращи развитието на дарбите на младежите, която им осигурява подпомагане и възможности за изява. Подходът на общините се основава на разкриване на нови възможности за всички млади хора на възраст от 15 до 29 години, независимо от техните образователни, социални, политически и етнически убеждения.

Основен анализ в Плана са младите хора, които не са професионално ориентирани и все още не са решили дали и в каква специалност ще продължат образованието си, както и младежите, занимаващи се активно с доброволни, социални, спортни и културни дейности.

Участието на младите хора в обществения живот е един от най-важните приоритети на област Хасково. Активното им включване в решенията и действията на местно и регионално ниво е изключително важна задача пред общините в стремежа да се изгради една просперираща мрежа и общност на развитие. Областният план за младежта акцентира върху тяхната успешна професионална, социална и трудова реализация, които са сред приоритетите и мерките на всяка една община на територията на област Хасково за създаване на възможности за пълноценно развитие на младите хора и изграждане на гражданска позиция у тях.

Целта на работата с тази група младежи е използването на техните качества, способности и желание за развитието на област Хасково в съответствие със заложените стратегически цели на проекта на Националната стратегия за младежта 2021 - 2030 г. Изключително важно в тази насока е насърчаване на образователното развитие и обучение, увеличаване на заетостта и подкрепата за млади хора, разгръщане на ангажираността, създаване на благоприятни условия за младежка активност в регионален и в национален мащаб, водене на здравословен и екологично щадящ начин на живот, развитие на културата и творчеството сред младите.

II. Анализ на състоянието и предизвикателствата пред младежта в област Хасково

1. Демографска характеристика

На територията на област Хасково има 11 общини като административен център на областта е град Хасково. Броят на младежите на възраст от 15 до 29 години с настоящ адрес в област Хасково през 2023 г. е 30 243 по данни от ТЗ ГРАО към Главна дирекция „Гражданска регистрация и административно обслужване“.

Най-малък брой младежи с настоящ адрес са регистрирани в общините Маджарово, Ивайловград и Минерални бани

Община Маджарово	282
Община Ивайловград	600
Община Минерални бани	825
Община Стамболово	936
Община Тополовград	1 187
Община Любимец	1 433
Община Симеоновград	1 457
Община Свиленград	2 719
Община Харманли	3 133
Община Димитровград	5 872
Община Хасково	11 799
Област Хасково	30 243

През последните няколко десетилетия в област Хасково се забелязва значително по-малък брой на младежите, които остават по родните си места и се реализират на пазара на труда успешно. Младите хора са в търсене на по-широк достъп до възможности за работа в по-големите градове или в чужбина, където има по-голям набор от програми за кариерно ориентиране и повече иновативни подходи при професионалното им развитие.

Липсата на чуждестранни инвестиции, които да предлагат работна реализация, по-високата безработица сред различните сектори на местната икономика и ниското заплащане са сред основните причини, които принуждават младежите да търсят поминък в други населени места в страната и чужбина. И не на последно място – по-високият процент на лица с ниско образование, представители на някои малцинствени групи, които не са конкурентоспособни на пазара на труда.

Брой на младежите с настоящ адрес по общини в област Хасково

2. Здравна политика сред подрастващите и младежите

Здравето е най-ценният ресурс на една държава и нейното най-голямо богатство. Това е така, защото едно добре образовано и здраво население може да допринесе значително за развитието и растежа на една нация.

Образованото население е богато на знания, умения и способности, необходими за иновации, създаване и решаване на проблеми. Те могат да движат икономиката като стартиране на бизнес, създават работни места и разработват нови технологии. Освен това добре образованото население участва в гражданския живот, застъпва се за социална промяна и за подобряване качеството на живот на всички.

По същия начин, здравото население е способно да функционира на високо ниво, както физически, така и психически. Доброто здраве повишава продуктивността, намалява отсъствията от работа и подобрява качеството на живот. Със здраво население една нация може да изгради силна работна сила, която може да поддържа дългосрочен икономически растеж.

В заключение, добре образованото и здраво население осигурява потенциална сила на една нация. Това е ценен ресурс, който, когато се използва, може да стимулира икономическия растеж, да подобри качеството на живот и да допринесе за цялостното развитие на нацията.

Затова е важна ангажираността на държавата и общините на всяко ниво в управлението на своите политики, имащи пряко или косвено отношение към здравето, където да се отчитат, както икономическите, така и социалните и обществени ползи от доброто здраве. Особен акцент е това благо сред подрастващите хора и създаването на полезни навици сред младежите.

2.1 Здравеопазване и спортна активност

Здравето на младите хора е основен приоритет на здравеопазването в България. Здравното състояние е от ключово значение за благополучието на жителите на област Хасково. То е важен фактор за икономическия просперитет и финансова стабилност на региона и страната.

Основна характеристика на младежката общност от няколко години насам в регионален и национален мащаб е нейната динамична промяна, като в технологичното забързано ежедневие от изключително значение е активността на младите хора и избора им на спортни дейности през свободното време.

Състоянието и тенденциите на здравното състояние на нацията, включително на лицата, принадлежащи към младежките общности, се оценяват в зависимост от демографските процеси, заболяемостта, рисковите фактори, физическото развитие и самооценката на здравето. В най-голямата община на територията на област Хасково – **община Хасково** се утвърждава тенденцията, характерна за нацията като цяло, повечето млади хора да се стремят към здравословен начин на живот – правилно хранене, спорт и др. Въпреки съществуващата система на здравно образование и редовните инициативи за здравословен начин на живот на структурите, работещи с младежи тревожен факт, е големият брой на младите хора, употребяващи алкохол и тютюневи изделия.

Едно от най-ефективните средства срещу употребата на алкохол, цигари и наркотични вещества, е спортуването. Младите хора в град Хасково имат възможност да спортуват активно при изявено желание от тяхна страна, според личните им предпочитания. В гр. Хасково има сформирани 52 спортни клуба и школи по различните видове спорт, в които спортуват над 3000 деца, юноши и младежи.

Младите хора от община Хасково имат възможност да развиват своите спортни качества в модерни и оборудвани зали, съоръжения, открити спортни площадки и стадиони. В гр. Хасково има и спортно училище с традиции.

През 2023 г. в гр. Хасково отвори врати първият Закрит плувен басейн Хасково. Модерният плувен комплекс разполага с два басейна – за деца и голям с пет коридора за плувни спортове. Предстои теренът около басейна да бъде облагороден и да се изградят нови спортни игрища за футбол, баскетбол и други спортове.

Хасково вече има и свой клуб по водна топка. Това е Спортен клуб по водна топка „Фортуна“, дейността на който се провежда в новия закрит плувен басейн.

В Спортния календар на Община Хасково са заложили събития, ориентирани към любители на спортовете: футбол, баскетбол, хандбал, тенис, тенис на маса, бойни изкуства, силов трибой, борба, бокс, вдигане на тежести, аеробика, спортна гимнастика, художествена гимнастика, колоездене, бадминтон, спортно ориентиране, автомобилизъм. През 2023 г. успешно се реализираха етапите от Общински ученически игри, Лекоатлетически крос „Ванко Дяков“, прояви за Деня на българския спорт, Детски спортен празник по повод Деня на хората с увреждания - 3 декември, традиционни за общината турнири и състезания. Всяка година Общината организира церемония по награждаване на 10-те най-добри спортисти - юноши и девойки, мъже и жени, треньор и награда „Силна воля“ на Община Хасково. Радващо е, че всяко от спортните събития протича с активното участие на учащи и младежи. През 2023 г. в

спортните събития се включиха над 2500 млади хора. Чрез различните спортни занимания младежите развиват ценни физически и психически качества, осъществява се превенция на заболявания, както и превенция на противообществените прояви и престъпността.

По информация на Местна комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните – Община Хасково, се увеличават броя на младежите употребяващи наркотични вещества. Това е нарастващ проблем, за който Комисията ежегодно сигнализира. За голямо съжаление, съвкупност от фактори, доведе днес, по оценка на Комисията, до епидемия от употреба на различни видове дроги сред подрастващите. Появиха се и забравени във времето вещества като „пико“ и хероин. Най-масова е употребата на марихуана. Традицията за работа на Комисията приоритетно по темата, свързана с превенция на разпространението и употребата на дроги, беше продължена през 2023 г. Обществените възпитатели работят по темата активно през годините, като съобразно възрастта на децата, представят проблема с различни техники и педагогически подходи. Осигурени за работата са видеоматериали и актуална информация, свързана с новите дроги, начините на разпространение и ефектите от употребата им.

Традиционно през 2023 г. Община Хасково и Местната комисия за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни проведе фестивал ХАСКОВО РОК – част от кампанията „Хасково срещу дрогата“ на МКБППМН. В рамките на фестивала се провежда Благотворителна кампания в подкрепа на талантливите деца на Хасково. Други дейности, свързани с кампания са спортни занимания за децата – състезание по плуване и конна езда. Беше проведен и форум за обучение на училищни специалисти за работа с деца по проблема „употреба на дроги“.

В проведените от Комисията инициативи и програми се включиха над 2500 деца и младежи.

В община Хасково функционират Общински съвет по наркотични вещества (ОбСНВ) и Превантивно-информационният център (ПИЦ). Основните дейности на екипа ОбСНВ и ПИЦ са насочени към превенция употребата на наркотици, чрез активното и целенасочено включване на училището и младите хора в дейности за информиране относно рисковете от употреба на психоактивни вещества, развиване на социални умения и компетенции, формиране на нагласи за здравословен начин на живот, повишаване на гражданската активност, както и предлагане на алтернативна ангажираност за свободното време.

През 2023 г. ОбСНВ и ПИЦ проведе редица занятия по Националната програма за превенция употребата на психоактивни вещества в училищна среда „От връстници за връстници“ насочена към ученици 8 до 11 клас. Основна цел на превантивната програма е предотвратяване употребата на психоактивни вещества и утвърждаване на здравословен начин на живот сред подрастващите. Включени в програмата през 2023 г.-51 ученици.

Проведени бяха интерактивни занятия на теми „Употребата на райски газ е опасно забавление“, „Тютюнопушенето вреди! Бъди разумен ти!“, „Алкохолът и тинейджърите“, „Здрави и успешни“ - мисловна отборна игра с ученици от 9-11 кл. и др.

През 2023 г. ОБСНВ и ПИЦ проведеха редица тематични инициативи и кампании като отбелязване на Световния ден без тютюн, Международния ден за борба със злоупотребата и нелегалния трафик на наркотични вещества, Световния ден на психичното здраве, Международния ден на доброволца, Международния ден за борба с употребата и злоупотребата с наркотични вещества, Международния ден без тютюнопушене съвместно с РЗИ – Хасково и др.

В проведените занятия, инициативи и кампании бяха обхванати над 1500 ученици.

Развитието на спорта е от голямо значение за поддържане на доброто здравословно състояние на младежите, чрез което се подобрява физическата дееспособност и се ангажира вниманието им с полезни дейности. Младежите на територията на **община Харманли** имат възможност да спортуват в 14 спортни клуба, които извършват състезателна дейност и могат да се похвалят с много добри постижения. В спортния календар на Общината са заложили събития и турнири, ориентирани към любители на спортовете: футбол, хокей на трева, лека атлетика, бойни изкуства, корабомоделен спорт и др.

Град Харманли разполага с два плувни басейна, които предоставят възможности за развлечения и спорт. Младите могат да се включат и в групи по народни танци, модерен бален, аеробика, пилатес, йога, кудо и др.

Здравното състояние на лицата, принадлежащи към младежките общности, се определя от състоянието и тенденциите на демографските процеси, заболяемостта, рисковите фактори, физическото развитие и самооценката на здравето, които са характерни като цяло за нацията. Тенденцията за спазване на принципите на здравословния начин на живот – правилно хранене, спорт и др., се наблюдава и сред младите хора от **община Димитровград**, като повечето от тях се стремят към този начин на живот и полагат целенасочени усилия. В противовес на това, въпреки съществуващата система на здравно образование и редовните инициативи на общинските училища, е големият брой млади хора, които употребяват алкохол и тютюневи изделия. В общината не се наблюдават официално потвърдени данни или индикации за задълбочаване на проблема с употребата на наркотици от младите хора.

Основна предпоставка за здравословния начин на живот на младите хора е създаването на условия за физическо възпитание и спорт. На територията на общината има добре изградена спортна инфраструктура, която покрива нуждите на младежите за практикуване на разнообразни видове спорт. Общината разполага с зала по борба „Еню Вълчев“, спортна зала „Младост“, басейн „Химик“, Спортен комплекс „Раковски“, стадион „Миньор“ и тенис кортове. Предоставени са възможности за спорт и фитнес на открито в зоните за отдих в край блоковете и парковете пространства.

В общината функционират над 20 спортни клуба - СК по баскетбол, волейбол, акробатика и скокове на батут, карате, тенис на маса, борба, футбол, бадминтон, шах, кикбокс, джудо, тенис на корт, карате, самбо, източни бойни изкуства, бокс, художествена и естетична гимнастика, корабомоделен спорт, като 12 спортни клуба през 2023 г. получават финансова подкрепа, съгласно общинска Наредба 33 за условията и реда за финансово подпомагане и стимулиране на спортните клубове в

община Димитровград. Право на финансово подпомагане и стимулиране по тази наредба имат спортни клубове, със седалище и развиващи тренировъчната си дейност на територията на Община Димитровград. Общата сума на средствата за финансово подпомагане и стимулиране на спортните клубове се утвърждава от Общинския съвет с приемане на бюджета за текущата година на Община Димитровград. Средствата се предоставят на спортните клубове, като размерът на финансовото им подпомагане е на база обхвата възрастови групи от спортуващите, постигнатите спортно-технически резултати от състезателите и отборите, спортната база и условията за развитие, както и степента на участие в общинските, държавни и международни прояви. Отпуска се и финансово стимулиране по Наредбата на всеки спортен клуб за състезател, който е включен в национален отбор и е взел участие на олимпиада, официално световно или официално европейско първенство през предходната календарна година. По този начин се увеличава възможността на младите хора да изберат подходящ за тях спорт и поддържат добро здравословно състояние чрез активно спортуване. В спортните клубове основно тренират деца, ученици и младежи, като ежеседмично спортуват над 1500 младежи от 15 до 29 години. Високи национални и международни постижения имат клубовете по борба, карате, скокове на батут, волейбол, джудо, джу-джицу, кикбокс, футбол, баскетбол, бокс, тенис. И през 2023 г. година можем да отбележим сериозни спортни постижения на младежи от общината на международно ниво – състезатели участваха на престижни международни състезания по борба, скокове на батут, карате, няколко млади спортисти постигнаха призови места на европейско и световно първенство по борба, състезатели по скокове на батут заеха призови места на турнири от европейската и световната купа, олимпийски квалификации – Европейски шампион, борба свободен стил – Георги Любомиров Иванов.

В Ученическите игри 2022/2023г., съгласно Националния спортен календар участват отбори от почти всички училища в общината. Ежегодно се организират и състезания, съгласно общинския спортен календар, в които се включват от всички възрастови групи. Учениците от начален етап имат възможност да се включат в спортните състезания и игри, организирани по време на общинските празници. Много млади хора се включват в общинската „Седмица на спорта”, общинските състезания по футбол, волейбол, стрийтбол, тенис, плуване, колоездене и др. по повод на общински и национални празници; традиционен международен турнир по борба, държавни първенства по видове спорт – включени около 25% от учениците от гимназиален етап на обучение (15-19 години).

В **община Свиленград** 6 214 жители самооценяват здравето си като много добро, 8 769 – като добро, 3 208 – като задоволително, 421 – като лошо, 54 – като много лошо, 230 не могат да определят, 426 не желаят да отговорят и за 1 608 е непоказан отговорът на този доброволен въпрос. Нивото на здравната култура и здравен статус при населението от малцинствените групи не е много добро, поради което следва да се предприемат сериозни мерки. Едни от водещите причини за повишеното ниво на заболявания и болни хора е липсата на превенция, навици и условия за добра хигиена, както и навременен достъп до здравни услуги за тази група население. Мерките следва да включват дейности за повишаване на здравната култура и провеждане на задължителни имунизации.

Децата и учениците от община Свиленград имат осигурена грижа за здравето чрез гарантиране на достъп до медицинско обслужване и програми за здравно образование и за здравословен начин на живот в съответствие с държавния образователен стандарт за гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование.

Бюджетно звено ВРБ Дейност „Детски градини, детска ясла и здравни кабинети” включва 1 детска ясла, 1 детска кухня и 12 здравни кабинети в училища, детските градини и ЦСОП. В детската ясла се приемат деца от десет месеца до тригодишна възраст за дневен престой. Там се спазва организирания рационален дневен режим, чрез който се осигуряват условия за нормално физическо и психично развитие и възпитание на децата. Дневният режим е съобразен с възрастовите особености на децата в групите. Осигурява се здравословно хранене, отговарящо на физиологичните норми за съответната възрастова група. Организирано се и се провеждат дейности, свързани с физическо и психично укрепване на децата.

Във всички детски градини и училища на територията на община Свиленград за сигурността и здравето на децата и учениците се осигурява функционирането на здравни кабинети в рамките на подсигураното държавно финансиране. Всички здравни кабинети се обслужват от медицински специалисти съгласно Закона за здравето. В здравните кабинети се осъществяват дейности по профилактика и промоция на здравето на децата и учениците, както и медицинско обслужване на спешните състояния при децата и учениците до пристигането на екип на центъра за спешна медицинска помощ. Дейностите в бюджетното звено се извършват в съответствие с изискванията на Закона за здравето, както и съгласно изискванията на Наредба № 26 за устройството и дейността на детските ясли и детските кухни и здравните изисквания към тях и Наредба № 3 за здравните кабинети в детските заведения и училищата.

В община Свиленград работят на терен двама здравни медиатори, които съдействат за повишаване на обхвата по Националния имунизационен календар на децата от 0 до 7 годишна възраст. Ежегодно се провеждат беседи с подрастващи и млади хора и с техните родители за начините за предпазване от нежелана и ранна бременност, за опасностите, които крие ранната бременност за майката и бебето.

Водещи проблеми в здравословното състояние на младите хора и през отчетната 2023 г. си остават острите респираторни заболявания. Продължава тенденцията на увеличение на хроничните незаразни заболявания като диабет и високо кръвно налягане. Проследяването на здравословното състояние на подрастващите в общината показва тенденция за задържане броя на младежите, при които се наблюдават последствията от стреса и обездвижването, като последствия от годините на пандемията от COVID 19, както и нездравословното хранене и употребата на алкохол и тютюневи изделия.

В СУ „Д-р Петър Берон” са проведени информационни кампании за здравословното хранене и информационна кампания за борба с диабета, на които присъстваха 120 ученици.

По традиция и през 2023 г. са отбелязани световните дни на здравето, съгласно Календара на Световната здравна организация (СЗО), както и редица кампании, посветени на социално значими заболявания, с цел повишаване здравната култура на младите хора. Медицинските специалисти в учебните заведения осъществяват непрекъснато консултиране, подкрепа и непрекъснати наблюдения на подрастващите и техните родители, свързани с подобряване на здравния статус и превенция на заболяванията и вредните навици.

Продължава провеждането на редовните имунизации и реимунизации в младежка възраст, включително и такива срещу грип.

През 2023 г. в Община Свиленград треньори специалисти по различни видове спорт се стремят да повишат спортната форма на над 900 спортисти в общо 16 регистрирани спортни клуба, от които 15 клуба получават съответното субсидиране от общината:

1. Спортен клуб „Изида-Свиленград” - 50 деца, младежи и възрастни от 6 до 65 год.
2. Хандбален клуб „Свиленград”- 134 деца, младежи и възрастни от 7 до 40 год.
3. Спортен клуб по кикбокс “Тангра-2008” - 100 деца, младежи и възрастни от 7 до 41 год.
4. Футболен клуб “Свиленград” - 40 деца и младежи от 7 до 35 год.
5. Футболен клуб “Свиленград-1921” - 129 деца и младежи от 6 до 30 год.
6. Колоездачен клуб “Свиленград 1924” - 12 деца и младежи от 10 до 17 год.
7. Спортен клуб по шахмат “Свиленград-2013”- 39 деца и младежи от 7 до 30 год.
8. Клуб по спортна гимнастика “Ал.Фотев” - 27 деца и младежи от 5 до 12 год.
9. Футболен клуб “Евророма” - 53 деца и младежи от 8 до 19 год.
10. Тенис клуб “Свиленград”- 80 деца и младежи от 6 до 19 год.
11. Спортен клуб по борба „Христо Ставрев” - 26 деца и младежи от 8 до 25 год.
12. Спортен клуб по танци “Златните момичета” - 50 деца и младежи от 5 до 20 год.
(не получават субсидия от общината)
13. Спортен клуб по пожаро-приложен спорт „Динамика”- 10 деца и младежи от 12 до 17 год.
14. Спортен клуб по бадминтон „Свиленград 2015” - 60 деца и младежи от 6 до 50 год.
15. Волейболен клуб "Гръм в рая - Свиленград"- 78 деца и младежи от 12 до 25 год.
16. Боксов клуб "Армата" Свиленград - 38 деца и младежи от 10 до 35 год.

През 2023 г. са проведени множество мероприятия и събития от Общинския спортен календар, в които са взели участие 2355 деца, младежи и възрастни от 5 до 70 год.:

1. Футболен турнир по случай празника Банго Васил - 25 деца и младежи от 10 до 15 год.
2. Турнир по хандбал - 80 деца и младежи от 8 до 12 год.
3. Турнир по футбол на малки вратички за купа „трети март”- 110 младежи от 18 до 35 год.
4. Турнир по бадминтон за купа” 3-ти март”- 60 деца и младежи от 7 до 18 год.
5. Турнир по шахмат за купа „3-ти март” - 50 деца и младежи от 7 до 16 год.
6. Футболен турнир за купа „8-ми април” - 30 деца и младежи от 10 до 15 год.

7. XX колообиколка „Европа на колела” – България – Гърция - Свиленград – Кастанес – 400 деца, младежи и възрастни от 15 до 70 год.
8. Домакинство на Републикански турнир по пожаро-приложен спорт – 110 деца и младежи от 10 до 18 год.
9. Програма за 17 май Ден на български я спорт - 300 деца и младежи от 7 до 35 г.
10. Детски летен футболен турнир ФК „Евророма”– 40 деца и младежи от 7 до 16 год.
11. Народни борби за купа "Свиленград" – 70 деца и младежи от 7 до 35 год.
12. Спортна програма за 5 октомври - Ден на Свиленград – 400 деца и младежи от 6 до 30 год.
13. Ученически игри - Общински етап по различни видове спортове – 150 деца и младежи от 10 до 18 год.
14. Детски футболен турнир по случай Международен ден на футбола 10-ти декември – 30 деца от 6 до 8 год.
15. Церемония по награждаване на деца спортисти – 500 деца и младежи от 12 до 25 год.

В община Свиленград функционира една Многопрофилна болница със 153 легла – МБАЛ Свиленград, и 1 медицински център. В МБАЛ Свиленград има отделения по анестезиология и интензивно лечение, вътрешни болести, гастроентерология, ендокринология и болести на обмяната, кардиология, неврология, пневмология, хирургия, педиатрия, рехабилитация, продължително лечение, диализно лечение, клинична лаборатория, микробиологична лаборатория, образна диагностика и обща и клинична патология.

В Медицински център 1 се осъществява извънболничното здравеопазване. В него функционират кабинетите на общопрактикуващите лекари, както и стоматологични кабинети.

В община Свиленград функционира Правилник за реда, начина и условията за отпускане на еднократна финансова помощ на граждани от бюджета на Община Свиленград, една от целите на който е да подпомага граждани, в т.ч. деца и младежи, които се нуждаят от финансова помощ за лечение на тежки здравословни състояния в случаи, когато те сами не могат да заплатят лечението си. С решение на Общински съвет Свиленград през 2023 г. на семействата на 4 деца и младежи е отпусната еднократна помощ за лечение.

Община Ивайловград осигурява финансови средства от общинския бюджет за функционирането на ФК „Раковски“ 1923 Ивайловград, също така средства от общинския бюджет за функционирането на Шахматен клуб, освен това и форми на дейност на Народно читалище „Пробуда 1914“- Балетна школа, ТК „Карамфилчето“, Детска театрална трупа „Мечтатели“, Театрална трупа „Орфей 1“, Художествено студио, „Еко патрул“.

Община Ивайловград е в процес на изпълнение на „Проект за обновяване и модернизация на градския стадион“, „Изграждане на спортно-развлекателен комплекс“, Дупката adventure park (Създаване на зона за отдих в ЗМ „Дупката“- изграждане на волейболно и баскетболно игрище, увеселителен парк).

Младите хора в **община Симеоновград** имат възможност да спортуват при изявено желание от тяхна страна и според личните им предпочитания. В община Симеоновград функционират спортни клубове, в които могат активно да спортуват младите хора. Традиционно в края на всяка година Общината организира награждаване на 10-те най-добри спортисти.

Радващ е фактът, че всички спортни събития протичат с активно участие на учаци и младежи. Чрез различните спортни занимания младите хора развиват ценни физически и психически качества, осъществява се превенция на заболявания, както и превенция на противообществените прояви и престъпност.

Ежегодно се изнасят лекции от здравни специалисти, относно здравословния начин на живот и хранене. В превенция на тютюнопушенето и употребата на алкохолни и наркотични вещества се провеждат ежегодно информационни кампании.

Младите хора от **община Маджарово** получават информация по здравни въпроси от личните лекари и медицинския специалист в лекарския кабинет в училището. В **общината** няма действаща болница. Здравните нужди се покриват от личните лекари и Спешния медицински център. Със здравословните проблеми на младите хора е ангажиран и действащият към средищното училище здравен кабинет.

Усилията на всички са насочени към повишаване нивото на информираност и придобити умения за здравословен начин на живот. Особено внимание се отделя на превантивните мерки - превенция на тютюнопушенето и употребата на алкохол, злоупотреба с наркотици, повишаване на сексуалната култура на младежите и др. Превантивни дейности реализира и Местната комисия за противообществени прояви на малолетните и непълнолетните към общината.

По-голямата част от младите хора имат добро ниво на информираност и придобити умения и знания за здравословния начин на живот, което не изключва периодичните проверки по спазване на забраните по чл. 5б, ал. 3 от Закона за закрила на детето и чл. 54, т. 1 от Закона за здравето относно продажбата на алкохол и цигари на лица под 18 години.

Отговорните институции (СУ "Д. Маджаров" - гр. Маджарово, община Маджарово, МКБППМН) работят за повишаване информираността на младежите за ползите от спорта и туризма като форми на двигателна активност, с цел превенция на социално значими заболявания.

Младите хора имат достъп до всички спортни обекти на територията на общината (спортни площадки, игрища, фитнес зала) и могат да спортуват активно при изявено желание от тяхна страна, според личните им предпочитания.

Общинска администрация Маджарово и училищното ръководство се стремят да създават добри условия за спортуване и осмисляне на свободното време на младежите. С успешно реализираните 2 проекта: „Реконструкция на прилежащ двор и изграждане на ограда в СУ „Димитър Маджаров”, гр. Маджарово" и "Реконструкция на спортна площадка в СУ „Димитър Маджаров”, гр. Маджарово” по подмярка 7.2. „Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на всички видове малка по мащаби инфраструктура“ от мярка 7 „Основни услуги и обновяване на селата в селските райони“ от Програмата за развитие на селските райони, са подобрени условията за

спорт в училище, обновена е училищната среда.

Делът на младите хора в **община Стамболово**, оценяващи здравословното си състояние като много добро. Дял на млади хора, спортуващи активно – 40 %, а делът на младите хора, употребяващи тютюневи изделия, алкохол и психоактивни вещества – 30 %.

Най-често спортуват младежите от **община Тополовград** във възрастовата група от 15 до 18 години. Най-често практикуваните спортове са тенис на маса, баскетбол, волейбол, футбол и джудо. Спортният комплекс в Тополовград е пълноценно използвана спортна база. Там се провеждат организирани занимания по футбол, официални мачове и турнири на деца, юноши и младежи. Потребностите и нагласите на младите хора са да спортуват редовно. С напускането на училището обаче голяма част от тях практически приключват със спорта и грижите за поддържането на добра форма.

По Национална програма „Заедно в изкуствата и спорта“, реализирана от СУ „Д-р Петър Берон“ гр. Тополовград в спортна зала „Миньор“, се проведеха спортни срещи между СУ „Неофит Рилски“ – Харманли и СУ „Д-р Петър Берон“ – Тополовград: Футбол 5-7 клас; Волейбол – 5-7 клас; Волейбол – 10-12 клас. И в трите срещи победители са възпитаниците на СУ „Д-р Петър Берон“ – гр. Тополовград.

Община Минерални бани полага целенасочени усилия за развитието на спорта и по-конкретно детско-юношеския спорт. Затова в общината има регистрирани:

- ХК “Топлика”- с. Минерални бани
- представителен детски отбор /от 1 до 4 клас/ – 35 състезатели
- представителен женски отбор – 15 картотекирани състезатели
- Клуб по борба “Буря” - с. Караманци – с 25 състезатели/ученици от I до VIII/IX клас;
- ШК “Ботев“ с. Караманци – 22 ученици от 3 до 7/11 клас.

Ежегодно всички училища, детска градина и спортни клубове разработват годишни спортни програми, включващи разнообразни мероприятия и дейности за развитието на физическото възпитание, спорт и социален туризъм.

Спортни обекти за масов спорт са: Многофункционално спортно игрище с. Минерални бани, Стадион „Аида“ с. Караманци, Стадион „Хр. Ботев“ с. Минерални бани, благоустроени и рехабилитирани са редица паркове, разполагащи със спортни площи, съоръжения и детски игрища в повечето от селата на община Минерални бани.

Прекрасни възможности за спорт и отдих предлагат седемте екопътеки с обща дължина над 55 км. Множеството културни, исторически и археологически находки и паметници на културата са отлична предпоставка за развитие на туризма и планинарството. Естествените скални образувания дават възможност за прилагане на скално катерене. Пресеченият терен предлага условия за колоориентиране и ориентиране. Не достатъчно се използват наличните басейни за развитие на плувния спорт. На територията на общината има голям брой микроязовири, които понастоящем се използват най-вече за напояване и риболов. Не са експлоатирани възможностите за превръщането им в места за краткотраен отдих и развитие на спортен риболов и водни спортове.

Община Минерални бани изпитва остра нужда от закрыта спортна зала. Провеждането на спортни мероприятия и учебно-тренировъчни лагери ще позволят използването ѝ целогодишно. За целта има разработен проект, който предстои да бъде реализиран.

2.2 Превенция на здравето сред младите хора

Насърчаването на здравословни практики по време на юношеството и предприемането на стъпки за по-добра защита на младите хора от рискове за здравето е от решаващо значение за бъдещето на здравната и социалната инфраструктура на страните и за предотвратяване на здравословни проблеми в зряла възраст.

През 2002 г. специалната сесия на Общото събрание на ООН за децата призна необходимостта от „Разработване и прилагане на национални здравни политики и програми за подрастващите, включително цели и показатели за насърчаване на тяхното физическо и психическо здраве“.

Обособени бяха няколко важни за здравето на младите хора цели:

- постигане на всеобщ достъп до репродуктивно здраве, за което един от показателите е коефициентът на бременност при момичета от 15 до 19 години;

- спиране на разпространението на ХИВ/СПИН, с показатели като 25% намаление сред младите хора души, а също така измерва съотношението на 15 до 24-годишните с цялостното и правилно познаване на превенцията от ХИВ/СПИН.

Опазването на здравето на младите хора също е залегнало в международни и национални правни инструменти. То е обществена мисия с основни цели и задачи, които следват здравна политика на обществените интереси и здравните потребности на населението в България и региона.

Във връзка с превенцията на психичното и репродуктивно здраве са предприети различни мерки и политики от общините на територията на областта Хасково.

2.2.1 Превенция на психичното здраве сред младите хора

Най-малко 20% от подрастващите изпитват проблем с психичното здраве след една година, най-често депресия и тревожност. Рискът се увеличава от преживяванията на насилие, унижение, агресия и бедност, на които са подложени част от подрастващите.

Изграждането на житейски умения у децата и младежите и предоставянето им на психосоциална подкрепа в училищата и други общности може да помогне за насърчаване на психичното здраве. Ако възникнат проблеми, те трябва да бъдат открити от компетентни и грижовни здравни работници навреме.

Към **Община Хасково** функционира Център за обществена подкрепа със Спешен прием - социална услуга, която извършва дейности предназначени за деца от 0 до 18 години и семействата им свързани с предотвратяване на изоставянето на деца и

настаняването им в специализирани институции, услуги от резидентен тип или приемни семейства, превенция на насилието, отпадане от училище, деинституционализация и реинтеграция на деца в биологичните им семейства, социално и психологическо консултиране на деца с поведенчески проблеми и семействата им, консултиране и подкрепа на семейства за развитие на родителските способности и умения за успешно справяне с възпитанието и отглеждането на децата, обучение и подкрепа на кандидат осиновители, осиновители и осиновени деца, подкрепа и обучение в умения за самостоятелен живот на деца настанени в приемни семейства и услуги от резидентен тип. Услугите, които се предоставят са почасови. При предоставянето на социалните услуги се извършват и дейности за подкрепа на семействата и близките на потребителите. Спешният прием осигурява временно настаняване в безопасна среда на лица в кризисна ситуация и на лица, пострадали от домашно насилие, и лица жертви на трафик. През 2023 г. в Центъра е проведено психологическо консултиране на около 100 потребители.

Към Местната комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните към Община Хасково от 2007 г. функционира Консултативен кабинет – орган за подкрепа на деца и семейства с проблеми. Услугите се предоставят безплатно и са свързани с осигуряване на индивидуална педагогическа, психологическа и правна помощ на деца и семейства във връзка с гарантиране правата на децата; с подкрепа при кризи в семействата, подкрепа на родители, които срещат трудности във възпитанието на децата си, подобряване диалога в семейството и справяне с конфликти; подкрепа на деца с отклоняващо се поведение, с асоциални прояви и в конфликт със закона. Средногодишно Консултативният кабинет оказва подкрепа на 100 потребители.

На 12.10.2023 г. по повод отбелязването на Световния ден на психичното здраве - 10 октомври, Превантивно-информационен център по наркотични вещества организира съвместна инициатива с Туристически информационен център – Хасково посещение на забележителностите Старият мост- Свиленград, средновековна крепост „Неутзикон“ и тракийска куполна гробница в с. Мезек, с участие на младежи - доброволци и специалисти към ПИЦ - Хасково, Стара Загора и Кърджали. Целта на инициатива беше да се посочи туризма като алтернатива на употребата на наркотични вещества и средство за укрепване и поддържане на психичното и физическо здраве на младежите и възможност чрез активен отдих да се повиши интересът им към културно-историческите забележителности. В събитието се включиха 50 ученици.

В община **Димитровград** се реализират всички възможности за дейности относно повишаване информираността на младите хора за получаване на психологична подкрепа включващи информационни кампании. При заявена и/или открита необходимост от психологическа помощ се осъществяват консултации и практически семинари със специалисти от ЦОП, психолози и педагогически съветници от образователните институции. По отношение на проблемите свързани с психичното здраве на младите хора отговорните институции – Общинска администрация, социални услуги, ДСП (ОЗД), ДПС към МВР, областен център за психично здраве, специалисти, наети по проекти, работят с адекватна координация и мултидисциплинарен обхват за всеки отделен случай.

В **община Свиленград** помощта на МКБППМН в СУ „Д-р Петър Берон”, ПГССИ „Христо Ботев”, ОУ „Христо Ботев”- с. Левка и ОУ “Иван Вазов” са проведени различни обучения от изградените Младежки групи по превенция по теми, свързани с наркотичните зависимости, трафика на хора, безопасността на движението по пътищата, толерантността между учениците, междуличностните отношения, начините за справяне с конфликтни ситуации и др.

В рамките на изминалата 2023 г. екипът на МКБППМН реализира поредица от мероприятия, с които бяха отбелязани няколко световни дни за борба с различни зависимости и превенция на социално значими заболявания, както следва:

- 24 март – отбелязване на Световния ден за борба с туберкулозата;
- 31 май – Световен ден за борба с тютюнопушенето;
- 26 юни – Международен ден за борба с наркоманиите и нелегалния трафик на наркотици;
- 10 октомври – Световен ден на психичното здраве;
- 1 декември – Световен ден за борба със СПИН.

В ОУ “Иван Вазов” се организираха и проведоха кампании, дискусии, беседи, образователни тренинги, групови занимания и занимания по интереси, представяне на презентации за поддържане психичното благосъстояние на учениците в училище, развитие на емоционалната им компетентност, превенция на зависимостите на теми: „Кибертормозът”, „Енергийните напитки и вредата от тях”, „Истината за наркотиците”, „Да поговорим за алкохол”, „В света на моите емоции”. Отбелязани бяха международни и световни дни като Ден на борбата с употребата и търговията на наркотици, Седмица без насилие, Деня на безопасен интернет. Сформирани са две групи занимания по интереси „Емоционална работилница” и „Вълшебна психология”, включващи арттерапевтични занимания, музикотерапия, приказкотерапия и други занимания, развиващи емоционалния свят и социалните умения на децата.

Психолозите и учителите в СУ „Д-р Петър Берон” се грижат за създаване на добър психоклимат в училищната среда. За целта са проведени тренингови обучения за ефективно справяне със стреса с ученици от 10 и 11 клас, на които присъстваха 144 ученици. Заниманията по интереси като „Хлеботерапия” и творчески клубове също допринасят за поддържане на добро психично здраве у младежите.

Извършва се оценка на психичното здраве от специалисти в **община Ивайловград**, работещи в Дневен център за деца с увреждания.

На територията на **община Симеоновград** функционира Център за обществена подкрепа /ЦОП/.

Центърът за обществена подкрепа е комплекс от социални услуги, свързани с превенцията, изоставането, превенция на насилието и отпадане от училище, деинституционализация и реинтеграция на деца, обучение в умения на самостоятелен живот и социална интеграция на деца от институции, консултиране и подкрепа на семейства в риск, оценяване и обучение на бъдещи приемни родители и осиновители, консултиране и подкрепа на деца с противообществени прояви. Той работи предимно с деца в риск от ромски произход и техните семейства. В Центъра те получават психологическа, социална и педагогическа подкрепа.

Делът на младите хора с проблеми, свързани с психичното здраве в **община Маджарово**, е 5%.

Провеждат се консултации и беседи с психолог от ЦСРИ в **община Тополовград**.

2.2.2 Превенция на репродуктивното и сексуално здраве сред младите хора

Около 16 милиона момичета на възраст от 15 до 19 години раждат всяка година, по данни на ООН. Това е приблизително 11% от всички раждания в световен мащаб.

Формулирането и прилагането на закони, които определят минимална възраст за брак, мобилизиране на общността в подкрепа на тези закони, както и по-добрият достъп до информация и услуги за контрацепция може да намали прекалено ранните бременности.

Подрастващите, които все пак забременеят, трябва да получат качествени предродилни грижи и квалифицирано обслужване при раждане. Онези момичета, които избера да прекратят своите бременности, трябва да имат достъп до безопасен аборт.

Всеки ден 2 500 млади хора се заразяват повече и в световен мащаб има повече от 5,7 милиона млади хора, живеещи с ХИВ/СПИН. Младите хора трябва да знаят как да се защитят и да разполагат със средствата за това. По-добрият достъп до тестване и консултиране за ХИВ ще информира младите хора за техния статус, ще им помогне да получат грижи от които се нуждаят, и избягвайте по-нататъшното разпространение на вируса.

Това включва превантивни мерки за предотвратяване на предаване на вируса при сексуален контакт.

В момента само 30% от младите мъже и 19% от младите жени имат достатъчна здравна култура, за да се предпазят от заразяване с вируса.

Когато социалните, културните и икономическите условия увеличават уязвимостта на младите хора към ХИВ инфекция, стратегията за превенция от ХИВ трябва да е насочена и към тези фактори.

Сред приоритетите на общините в здравната сфера са разработване на мерки за намаляване на раждаемостта сред подрастващите от 15 до 19 години и намаляване на разпространението на ХИВ/СПИН сред младежите.

За **община Хасково** е характерна тенденцията за цялата страна – намаляване на раждаемостта сред подрастващите и повишаване на броя на новородените от родители над 30 години. Сред приоритетите на Общината е чрез общински програми за подпомагане на процедури „ин витро” и чрез еднократно финансово подпомагане за новородени да се повиши раждаемостта и да се подпомогнат финансово младите семейства. За целта се прилага Правилник за финансиране на процедури „Ин витро и Ин виво“ на семейства и лица, живеещи на семейни начала, с репродуктивни проблеми на територията на община Хасково, приет с Решение на Общински съвет-Хасково през 2014 г. и изменен през 2018 г. През 2023 г. по Програмата са подпомогнати 30 двойки с общо отпуснати средства в размер на 100 000 лева.

През 2019 г. Общински съвет - Хасково прие Правилник за условията и реда за предоставяне на финансова помощ за живородено или осиновено дете на територията на община Хасково. През 2023 г. по Програмата са одобрени и финансирани 215 искания за отпускане на помощ.

Всяка година в **община Харманли** се провеждат информационни кампании във връзка със сексуалното и репродуктивно здраве, превенция на болести предавани по полов път и др. Насърчава се физическата активност и спорта сред младите хора, чрез организиране на спортни инициативи и състезания. Проблематични са млади хора от ромски произход. В тази връзка към община Харманли е назначен здравен медиатор, който работи в подкрепа на уязвими групи младежи. Една от основните дейности на здравния медиатор е работата му с уязвимите групи /ромската общност/, съдействие при извършване на прегледи и имунизация, разговори с родителите за здравния статус на децата им. Оказва подкрепа и съдействие на лични лекари в работата им с уязвимите групи. Здравният медиатор работи и съвместно с РЗИ – Хасково.

В **община Димитровград** непрекъснато се повишава информираността по темата за сексуалното и репродуктивно здраве на младите хора чрез провеждане на дейности, свързани с превенция на ХИВ/СПИН, сексуално преносими инфекции и контрацепция. Реализират се информационни кампании, беседи, лекции, презентации по темата. Община Димитровград се включи в Програма „Здравеопазване за всички” съвместно с МБАЛ „Св. Екатерина-Димитровград” ЕООД във връзка с изпълнението на Проект №BGLD-1.006-0001, „Здравеопазване за всички“. По проект „Подкрепа за всички деца“ квалифицирани специалисти извършват семейно консултиране и планиране, целевите групи, с които работят са приоритетно млади хора (семейства) от уязвими групи – ромски етнос, лица с умствени, психически и/или физически дефицити и проблеми.

Сред приоритетите на Общината е стимулиране на раждаемостта. Чрез общинския фонд „Ин витро” се финансират процедури и дейности по асистирана репродукция и процедури „Ин витро” с донорска яйцеклетка или сперматозоиди. Друга мярка за насърчаване на раждаемостта е предоставяне на финансова помощ за новородено или осиновено дете. През 2023 г. има отпуснати 183 еднократни финансови стимула за новородено в размер на една минимална работна заплата на обща стойност от 142740 лв. Ежегодно в училищата на територията на община Димитровград се провеждат информационни срещи посветени на международния ден на СПИН.

През 2023 г. Общинска администрация също е работила основно с Национална мрежа на здравните медиатори (НМЗМ). Съвместно с НМЗМ се провежда процедура за избор на здравен медиатор за гр. Меричлери – ромска махала, към днешна дата мястото е вакантно, подборът и изборът на кандидат ще бъде извършен съвместно с Националната мрежа на здравните медиатори. Експерти от НМЗМ оказват непрекъснато подкрепа на здравните медиатори и общинските служители, отговарящи за дейността им. През годината НМЗМ организира безплатно продължаващо обучение и предоставя методическа помощ за медиаторите от община Димитровград, което е от голяма полза в работата им с ромската общност. Сред темите, по които се развиват и надграждат компетенциите на здравните медиатори, са: СПИН - значение, профилактика и лечение, Национални програми за превенция на рака на маточната шийка и др.

Всяка година в ПГССИ "Христо Ботев" в **община Свиленград** се провежда информационна антиспин кампания по случай 1 декември - Международен ден на

борбата срещу ХИВ/СПИН, като се провежда беседа на тема: „Безопасен секс и полово предавани болести" от медицинско лице и се раздават информационни брошури. Учениците от Ученическият съвет поставят червени лентички на своите съученици, с което изразяват своята съпричастност към болните от СПИН. Ученическият съвет на ПГССИ "Христо Ботев" призова своите съученици: "Животът е безценен! Победи СПИН със знание!"

Учениците от училището сформираха доброволчески клуб към Българския червен кръст в него се включиха 23 ученици.

Проведени са редица здравни беседи, свързани с превенция на рисково сексуално поведение съвместно с медицинския специалист с участието на ученици от 8, 9, 10 и 11 класове в СУ „Д-р Петър Берон”. Присъстваха 365 ученици. Заедно с това беше проведена и АНТИСПИН кампания.

Като част от кампанията, организирана от МКБПМН Свиленград, са раздадени брошури в ромския квартал и се проведе среща-разговор на младежи с гл. инспектор в РЗИ – Хасково.

В Община Свиленград функционира Правилник за финансова подкрепа на лица и семейства с репродуктивни проблеми, съгласно който всяка година от общинския бюджет се отпуска сума по 2000 лв. на кандидатстващо семейство. През 2023 г. три семейства са подпомогнати финансово за реализиране на лечение или процедури. НЧ „Просвета 1870” и Фондация „Искам бебе” ежегодно провеждат съвместна инициатива „За едно дете повече”, при която се събират средства и се провеждат консултации с водещи специалисти по репродуктивно здраве. През 2023 г. като част от инициативата се проведеха: Училище за бременни „Щъркелите” с гост – лектор д-р Милен Карагеоргиев с 18 участници; Информационен модул Фонд Инвитро с 15 участници; Благотворителен концерт и Благотворителен базар.

На територията на **община Ивайловград** няма регистрирани аборти сред момичетата от 15 до 19-годишна възраст. Извършва се финансово подпомагане на процедури ин витро на лица, двойки и семейства с репродуктивни проблеми, живущи на територията на община Ивайловград.

Отбелязва се Световният ден на СПИН - 01.12. Провеждат се информационни кампании за повишаване информираността на младежите в училищните заведения за повишаване на сексуалната култура; превантивни и информационни кампании за влиянието на алкохола, цигарите и наркотиците върху здравословното състояние и последици от употребяването им.

Ежегодно в училищата на територията на **община Симеоновград** се изнасят лекции от здравни специалисти относно сексуалното и репродуктивно здраве на младите хора.

Основните рискови и поведенчески фактори за здравето на младежите в **община Маджарово** са тютюнопушене, употреба на алкохол, наркотични вещества, нездравословен начин на хранене, сексуални и репродуктивни проблеми и ХИВ/СПИН, като много често това се дължи на липсата на информация или влиянието на

приятелите. Затова в сферата на училищното здравеопазване се работи с особено внимание. Реализирани са инициативи за повишаване на здравната култура по отношение на употребата на психоактивни вещества, превенция и контрол на ХИВ и сексуално предавани инфекции (СПИН), както и срещи-беседи със съдействието на МКБППМН и здравни специалисти.

Работи се за повишаване информираността на младите за ползите от спорта и туризма, с цел превенция на социално значимите заболявания и техните проявления.

Проведени са беседи за информиране и превенция на болестите, предавани по полов път, сред младите хора в **община Тополовград**.

3. Образование

Правителствата на всяка страна създават общата рамка, която оформя тяхната образователна система и определя нейното функциониране. Въпреки разпределението на отговорностите между различните нива на образователната система (централно или национално, регионално, общинско и училищно ниво), като цяло те са във фокуса на цялостното планиране и структура и се управляват на централно ниво.

Съгласуването между различните нива на системата и заинтересованите страни е важен фактор за подпомагане на страните да постигнат своите образователни цели. От 80-те години на миналия век акцентът пада върху предоставянето на повече влияние и контрол на местните заинтересовани страни върху образователната система, което доведе до по-голяма училищна автономия.

За да наблюдават учебните цели и да оценят въздействието на образователните политики, както и спазването на законите и разпоредбите от страна на училищата, държавите използват набор от стратегии в различна степен. Те включват събиране на данни като използване на образователни показатели, изчисляване на резултатите на учениците, получени чрез национални олимпиади или държавните зрелостни изпити, както и резултати от атестиране на учители и училищни ръководители.

Образователните политики на международно и национално ниво са ключов момент за подобряване на качеството на образованието. За да бъде ефективно образованието на младите хора, то трябва да се развива във всички направления, като добра възможност за младите хора в страната са програмите, имащи за цел развитието на образователни възможности съобразно европейските критерии, като начин за усвояване на знания и умения, които съдействат за изграждането на активно гражданско съзнание и развитието на личността. На местно ниво е необходимо въвеждането на конкретни мерки, които да допринесат за оптимално използване капацитета на тези програми.

3.1 Училищна мрежа и професионално ориентиране на територията на общините в област Хасково

Училищната мрежа на областно ниво е добре уредена и предлага качествено и иновативно образование. Най-голям брой учебни заведения и образователни центрове се намират в община Хасково, която предлага съобразно европейските критерии съвременна материално-техническа база и квалифицирани учители. Учениците от целия регион и от страната имат възможност да кандидатстват в професионални и профилирани гимназии, където възпитаниците могат да получават образование, съответстващо на потребностите на съвременния начин живот и да усвоят възможности за бъдещо развитие в конкурентоспособна среда.

В община Хасково функционират 26 училища, разпределени както следва: 22 общински училища - 1 начално, 14 основни, 2 средни, 2 професионални, 2 профилирани гимназии и 1 спортно училище; Държавни училища: 4 професионални гимназии и 1 обслужващо звено - Център за подкрепа за личностно развитие - Обединени ученически общежития – гр. Хасково.

В град Хасково са налични два университетски филиала – Регионален център за дистанционно обучение към Университет за национално и световно стопанство - София и Медицински колеж към Тракийски университет - Стара Загора.

В град Хасково функционира Център за подкрепа за личностно развитие, в който се осъществява дейност „Кариерно ориентиране и консултиране”. В Центъра екип от кариерни консултанти обучават хасковските ученици как да направят правилния и информиран избор за бъдещата си професия.

Целевата група, с която работят кариерните консултанти в ЦПЛР – Хасково, са ученици от 1 до 12 клас от всички видове училища в област Хасково. Работи се по Програма за кариерно ориентиране на ниво училище, разработена от МОН в рамките на изпълнение на Проект „Система за кариерно ориентиране в училищното образование“. Прилагат се основно групова форма на работа и индивидуално консултиране.

През 2023 година са проведени дейности по кариерно ориентиране с 436 ученици от начален етап (I-IV клас), с 513 ученици от прогимназиален етап (V-VII клас) и с 429 ученици от гимназиален етап (VIII – XII клас) на образованието в община Хасково.

Индивидуални консултации са проведени с 85 ученици от V-VII клас и с 61 ученици от VIII-XII клас.

В периода от 01.10.2021 г. до 30.06.2023 г. Община Хасково изпълнява проект BG05M9OP001-2.056-0014-C01 „Успяваме заедно“ по процедура BG05M9OP001-2.056 „Социално-икономическа интеграция на уязвими групи. Интегрирани мерки за подобряване достъпа до образование“ – Компонент 2“ на Оперативна програма „РЧР“ 2014-2020 г. и Оперативна програма „НОИР“ 2014-2020 г. Проектът се финансира от Европейския съюз чрез Европейските структурни и инвестиционни фондове и е на стойност 1 589 860.38 лева.

През 2023 г. по проекта бяха извършени дейности по кариерно ориентиране на учениците в шест училища в община Хасково - ОУ „Хр. Ботев“, с. Войводово, ОУ „Кирил и Методий“, с. Конуш, ОУ „Хр. Ботев“, с. Динево, ОУ „Хр. Ботев“, с. Долно

Големанци, ОУ „Кирил и Методий“, с. Малево и ПГТАТ „Н. Й. Вапцаров“ – гр. Хасково, както следва:

1. За ученици в начален етап на обучение:
 - Проведени общо 16 презентации на тема „Света на професиите“ за запознаване с особеностите на различните професии и сфери на човешка дейности;
 - Проведени общо 10 на брой събития „Ден на професиите“, които включват игри, викторини и занимания с интерактивни карти.
2. За ученици в прогимназиален етап на обучение (5-7 клас):
 - Проведени общо 5 събития „Панорама на труда“. Събитията включваха презентации на актуални професии и атрактивно представяне (чрез театрално-ролеви метод) на ученически проекти за предпочитани професии;
 - Проведени общо 13 презентации и семинари „Кариерна пътека“. Семинарите включваха презентации за това, какъв е процеса по избиране на подходящата професия, необходимостта от познаване на личните качества, умения и ценности и др.
3. За ученици от гимназиален етап на обучение:
 - проведени 14 семинари за кариерно ориентиране с фокус към планиране и реализиране на кариерни цели, трудови и социални права, рискове при търсене и започване на работа и др.
 - за учениците от втори гимназиален етап (11 и 12 клас) бяха организирани 3 срещи с работодатели – за запознаване с възможностите, условията и изискванията за започване на работа и потенциалните свободни работни места в тези иновативни компании с потенциал за растеж и възможности за заетост и наемане на амбициозни и активни ученици.
 - Проведени индивидуални кариерни консултации за разработване на планове за кариерно развитие.

В резултат от изпълнение на дейностите по проекта бяха обхванати общо 669 ученици, включени в различни дейности за кариерно ориентиране, съобразени с тяхната възраст, интереси и желание. От тях 250 ученици получиха възможност за индивидуални кариерни консултации.

Образователната система в **община Харманли** е разпределена в: 8 общински училища, в т.ч. 2 начални, 5 основни и едно средно училище; 1 професионална гимназия; 3 детски градини и Център на специална образователна подкрепа /ЦОП/.

Кариерното ориентиране на учениците в община Харманли се подпомага от Център за кариерно ориентиране /ЦКО/ гр. Хасково. Дейностите в центъра за кариерно ориентиране се осъществяват от кариерни консултанти. Те работят с ученици от I – XII клас от всички степени на образование и видове училища, като им се предоставят услуги по кариерно ориентиране в съответствие с конкретните индивидуални потребности и етапи на кариерно развитие. Учениците от целевата група получават информация и консултация при прехода от една образователна степен към друга; при прехода от образование към заетост; когато са в риск да напуснат училище без завършена степен на основно или средно образование/без придобита степен на професионална квалификация; когато имат специални образователни потребности.

Младежкият медиатор към Община Харманли подпомага активирането на младежи до 29 г. посредством трудови борси и информационни събития („Ден на

кариерата“), срещи и презентации със завършващи образование, организирани от Бюро по труда Харманли, Културен център Харманли и работа на терен от самия медиатор. Организират се срещи с представители на висши учебни заведения, представители на бюрото по труда и представители на местния бизнес.

В СУ „Неофит Рилски“ гр. Харманли е изграден иновативен STEM център по НП "Изграждане на училищна STEM среда" на МОН. Той съдържа изцяло нова визия за образователната среда в училище, в начините на преподаване, в учебното съдържание и в структурата на учебните часове. Предстои изграждане и на още STEM центрове и в други училища на територията на община Харманли.

В **община Димитровград** функционира една професионална гимназия, в която през последните години се обучават около 270 ученици – млади хора от 15 до 19 години. Вече се налага тенденцията почти 2/3 от тях да са на дуално обучение. Това дава допълнителни възможности за трайно и ефективно усвояване на знания и умения в областта на изучаваните професии. Двадесет и три младежи, обучавани в Професионалната гимназия са придобили свидетелство за професионална квалификация по различни професии – I, II и III степен за професионална квалификация. Над 68 % от учениците, които завършват профилираните гимназии в града продължават обучението си във висши учебни заведения, от които 4% в учебни заведения извън страната. 40% от завършващите СУ и 31% от зрелостниците от ПГ продължават образованието си, а останалите успешно се реализират на пазара на труда.

Професионална подготовка получават млади хора и в Обединеното училище в първи гимназиален етап на средно образование. Училището бе преобразувано от основно през 2018 година и професионалното обучение на ученици, преобладаващо млади хора от 15 до 19 години от уязвими групи, започна от учебната 2018/2019 година. През 2023 година 12 ученици завършват успешно първи гимназиален етап и получават I степен за професионална квалификация по професията „работник в хранително-вкусовата промишленост“. От тях 3-ма са се възползвали от местата за допълнителен план-прием в професионалната гимназия за продължаване на обучението си във втори гимназиален етап и придобиване на по-висока степен на професионална квалификация.

Община Димитровград подкрепя и съдейства за утвърждаване и реализиране на държавен план прием по STEM профили и професии в профилираните и средните училища. За ПМГ „Иван Вазов“ това са прием и обучение на млади хора в профилите – „математически“, „природни науки“, „софтуерни и хардуерни науки“ и по професията „приложен програмист“. В СУ „Л. Каравелов“ – по профилите „софтуерни и хардуерни науки“ и „предприемачески“ ежегодно продължават обучението си младежи от общината. През 2023 година по тези профили и професии своите дипломи получават около 122 ученици и половината от тях продължават обучението си в степените на висшето образование в същите STEM направления.

Нов и модерен STEM център изградиха в ОУ „Димитър Недялков Матевски“ в гр. Мерицлери. Иновативният кабинет е изграден по проект по Национална програма за изграждане на училищна STEM център, насочена към създаване на училищни центрове

с фокус върху развитието на компетентности в областта на природните науки, инженерното мислене и математиката или накратко STEM. STEM центърът в ОУ „Димитър Недялков Матевски“ включва три зони на обучение: видео и звукозаписно студио; зона за отдих и споделяне на идеи; зона за обучение по роботика. Учене чрез правене учениците могат да осъществяват и на терасата към основната зала, която е част от STEM центъра. По проекта е извършена архитектурна намеса, която включва функционално преустройство на помещението и разделянето му на три зони, осигуряващи различни режими на учене. За нуждите на образователния процес е закупено и техническо оборудване. Обща стойност на проекта - 54 000лв., от които 48 600 лв. са финансирани от националната програма и 5400лв. е собствения принос.

ОУ „Алеко Константинов“, гр. Димитровград се включи в НП „Изграждане на училищна STEM среда“. В училището е изграден STEM център „Дигитални създатели на безопасна среда“. Центърът цели да насърчи интереса на учениците към дигиталните науки в две основни направления – Дизайн и конструиране и Роботика и моделиране.

С дигитален прожекционен апарат на звездното небе вече разполага Народна астрономическа обсерватория и планетариум „Джордано Бруно“ в Димитровград. Придобивката дава възможност чрез специален софтуер да бъде показван детайлен образ на небесните тела, а движението им да бъде анимирано. Тя е част от одобрен проект за реконструкцията на планетариума в Димитровград. Средствата за дигиталния апарат са осигурени по националната програма на МОН „Предоставяне на съвременни условия за работа на децата и учениците в центрове за подкрепа за личностно развитие“ и са на стойност 149 750 лв.

В училищата в **община Свиленград** се развива STEM средата, изграждат се виртуални кабинети с участието на представителите на бизнеса.

През 2023 г. в ПГССИ ”Христо Ботев” функционират 6 високотехнологични кабинети. 4 от тях са оборудвани с интерактивни дисплеи като 3 се използват за нуждите на чуждоезиково обучение, а един за обучението по професионална подготовка на учениците от специалности „Организация на хотелиерството“, „Малък и среден бизнес“ и „Лозаровинарство“. Училището разполага с 2 компютърни кабинета, в които се провежда обучението по информационни технологии и професионалната подготовка на учениците от специалност „Икономическа информатика“.

Със средства по проект „Подкрепа за дуалната система на обучение“ е обзаведена високотехнологична лаборатория по лозаровинарство.

С подкрепата на „Пощенска Банка“ е оборудван кабинет по учебен предмет „Работа в учебно предприятие“ и симулативен фронт офис за обучението на ученици от специалност „Организация на хотелиерството“.

Благодарение на извършените ремонтни дейности на малката сграда на училището със средства от бюджета на община Свиленград бе изградена многофункционална учебна търговска зала.

Подобряването на материално-техническа база, съчетано с участието на представители на бизнеса в учебно-възпитателния процес, доведе до повишаване качеството и ефективността на провежданото професионално обучение.

Кариерното ориентиране и консултиране на учениците от ПГССИ „Христо Ботев” се осъществява посредством посещения, съвместни дейности и изнесени обучения във висши учебни заведения, с които гимназията има сключени договори за сътрудничество като Аграрен университет, гр. Пловдив, Университет по хранителни технологии, гр. Пловдив, Софийски университет, гр. София. Практика е и провеждането на информационни кампании от различни висши учебни заведения в училище.

През м. ноември учениците участваха в информационна кампания „По-зелени и умни!“ осъществена от Агригейт Медия съвместно с проф. Димитър Греков, който мотивира младите хора за успешна бъдеща професионална реализация насочена към екологията. Проведена е среща разговор и с г-н Христо Русев - бивш възпитаник на училището и преуспял човек в неговата област на тема „Къде да открием бизнес идеи?“.

Училището има установени партньорски взаимоотношения с редица представители на местния бизнес в сферата на икономиката, туризма и селското стопанство. Това спомага за провеждането на часовете по учебна и производствена практика на реални работни места, което е изключително полезно за учениците в избора им за бъдеща реализация. В тази връзка учениците от X, XI и XII клас проведоха 62 ч. производствена практика в различни местни структури.

През 2023 г. учениците от специалност „Малък и среден бизнес“ от X и XI клас са провели своята практика в предприятия от региона.

Всяка учебна година в час на класа, учениците разглеждат теми по кариерно ориентиране, като обсъждат възможните варианти за тяхното успешно развитие. През тази учебна година двама педагогически специалисти са участвали в обучение в гр. Хасково по темата: Кариерно ориентиране. Всеки ученик може да се консултира с педагогическия съветник по тема, свързана с професионалната си ориентация.

Първо ОУ „Иван Вазов” работи по проект за създаване на STEM център за обучение по природни науки. Изпълнява се Комплексна програма за приемственост в обучението, чиято цел е: мултиплициране на иновациите в обучението, развитие на умения за учене, използване на компетентностния подход в урочната и извънурочната работа спрямо отделните ученици, създаване на умения за работа в екип, чрез групови задачи, проекти и др., работа по проекти, при което учениците сами да изследват и стигат самостоятелно до изводи и решения и др.

Кариерното ориентиране в ОУ „Ив. Вазов” се реализира посредством Програма за кариерно развитие на учениците на ниво училище. Планирането и реализирането на дейностите, заложи в програмата, включват предоставяне за решаване на тестове за кариерно ориентиране, въпросници за ученици и родители от седмите класове, каталози с информационни характеристики на професиите. Проведени са тематични

беседи, дискусии, часове на класа с педагогическия съветник на теми: „Пътешествие в света на професиите”, „На кръстопът”, провеждане на интерактивни упражнения, прожектиране на филми и видеа по темата. Проведени са часове на класа съвместно с РПУ за запознаване естеството на професиите, организирани са изложби и проекти на тема ”Какъв искам да стана”. Проведена е родителска среща с родителите на учениците от седмите класове и преподаватели от ПГССИ „Христо Ботев” с тематична насоченост Кариерно ориентиране. Провеждани са срещи с ученици и специалисти от Център за кариерно ориентиране и педагогически специалисти и преподаватели от ПГССИ „Христо Ботев”.

В СУ „Д-р Петър Берон” ежегодно се провеждат анкети с учениците за проучване на интереса към профилите, които ще се предлагат за прием, и часовете за разширена и допълнителна подготовка.

На педагогически съвет са приети и педагогическия колектив работи по Мерки за повишаване качеството на образованието и Училищен план за насърчаване и повишаване на грамотността. Проведена е анкета относно кариерното ориентиране на седмокласниците, в която са се включили 58 деца. Проведена е среща на учениците от 12 класове с представители на „Военна механизирани бригада“ към военно окръжие гр. Стара Загора - 61 младежи и с представител на Химикотехнологичния университет гр. София, в която са взели участие 61 младежи.

В община Свиленград функционира Правилник за реда, начина и условията за отпускане на еднократна финансова помощ на граждани от бюджета на община Свиленград, една от целите на който е да подпомогне финансово деца и младежи в неравностойно положение. С решение на Общински съвет Свиленград през 2023 г. на един младеж е отпусната еднократна помощ за празнуване на абитуриентски бал и за кандидатстване във ВУЗ.

Със свое Решение № 1429 от 27.09.2023 г. Общински съвет Свиленград прие Правилник за условията и реда за отпускане на стипендии на студенти от община Свиленград, обучаващи се в професионални направления „Медицина” и „Здравни грижи”. С оглед политиката за осъществяване на подкрепа на младите хора в община Свиленград и осигуряване на общинските лечебни заведения, здравни и социални услуги с необходимия кадрови ресурс, Община Свиленград ще осигурява финансово подпомагане на студенти редовна форма на обучение, квалификационна степен „бакалавър“ или „магистър“, които отговарят на изискванията на Правилника.

В СУ „Христо Ботев“ в **община Ивайловград** има STEM профил „Природни науки“ в VIII, X и XI клас, изучават се предметите: Биология, Химия, Физика и Информационни технологии.

Също така има и професионалната паралелка „Авто-транспортна техника“ – професия, която е в списъка на защитените професии и е в затихващи функции на пазара на труда.

СУ „Желязко Терпешев” е най-голямото училище на територията на **община Любимец**. През учебната 2023/2024 година в него се обучават 499 ученици в общообразователни паралелки и в паралелки с професионална насоченост – професия

„Монтьор на транспортна техника“, специалност „Автотранспортна техника“ и професия „Готвач“, специалност „Производство на кулинарни изделия и напитки“.

По данни от Националната електронна информационна система за предучилищно и училищно образование /НЕИСПУО/ броят на учениците в приоритетни и защитени специалности в СУ „Ж. Терпешев“ - Любимец през 2023/2024 учебна година е 135.

Училището разполага със специалисти с дългогодишен педагогически опит, с модерна материална база – осъвременени учебни кабинети, отлична база за професионална подготовка, реновирана сграда и дворно пространство, училищна библиотека, физкултурен салон, игрища за спорт, медицински кабинет. За добрия психоклимат и възпитание се грижи училищният психолог. С децата със специални образователни потребности работят ресурсен учител, логопед и психолог към Регионалния център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование (РЦППО) в град Хасково, както и педагозите от учебното заведение. Кариерното ориентиране на подрастващите се осъществява от специалисти от Центъра за кариерно ориентиране - Хасково.

Учебното заведение е средишно и разполага с автобус за извозване на учениците от и до населените места от общината, в които няма училище.

Спрямо всички свои ученици училището осъществява подкрепящо образование с реализирането на разнообразни дейности.

На територията на **община Симеоновград** няма професионално училище.

Учениците се обучават в три училища – СУ „Свети Климент Охридски“, СУ „Иван Вазов“, НУ „Отец Паисий“.

В СУ „Св. Климент Охридски“ са обособени паралелки с професия „Готвач“ и специалност „Производство на кулинарни изделия и напитки“ и професия „Машинен монтьор“, специалност „Металообработващи машини“, които дават възможност на младите хора да се реализират на пазара на труда.

Училището са завършили много ученици, доказали се в различни сфери на обществения живот.

В община Симеоновград няма обособени центрове за професионално обучение.

В STEM професия попада специалността „Металообработващи машини“.

Основна задача за единствената образователна институция в **община Маджарово** и работодателите от региона е професионалното ориентиране и реализация на младите хора.

Подготовката на младежите в училищна възраст да направят образователен и професионален избор се осъществява чрез обучението по отделните учебни предмети, практическото обучение по професии, различните извънкласни форми на работа, олимпиади на училищно и регионално ниво.

В паралелките за професионална квалификация в СУ „Д. Маджаров“ се работи с оглед професионално насочване и придобиване на знания и умения, търсени от

работодателите и съобразени с конкретни работни места. Кандидат-гимназистите са информирани и консултирани за възможностите за продължаване на образованието им.

През изминалата година продължи Националната образователна кампания за ученици „Моето първо работно място”. В часа на класния ръководител се обсъждат теми и материали, стимулиращи кариерното развитие и адаптацията на учениците към пазара на труда.

Професионално училище по вид в **община Стамболово** е СУ „Свети Климент Охридски“, с. Стамболово, с професионална паралелка - степен на професионална квалификация в ЦПО, професионални гимназии и професионални колежи по пол, степен на професионална квалификация и форма на собственост на образователната институция. STEM профили и професии няма.

На територията на **община Тополовград** функционират 5 общински училища, от които едно начално, едно средно училище и 3 основни училища. Две от тях са разположени в общинския център. В общинските училища се обучават 780 ученици. Сградният фонд на институции е в много добро състояние и отговаря на санитарно-хигиенните условия и противопожарни изисквания за организация на образователно възпитателния процес. Добри условия за отглеждане и възпитание на децата на младите семейства в яслена и предучилищна възраст предоставя детската градина на територията на община Тополовград – ДГ „Щастливо детство”, включваща и групи в селата Хлябово, Синапово, Устрем и Радовец. В тях се възпитават 232 деца.

На територията на **община Минерални бани** има две средищни общински училища и детска градина в с. Минерални бани с прилежащи три филиала в селата Караманци, Боян Ботево и Ангел войвода. Специалностите с професионално направление в двете училища са: СУ „Проф.д-р Асен Златаров“ - „Изпълнител термални процедури” и СУ „Христо Ботев“, с. Караманци - „Организация на дейностите е местата за настаняване”.

3.2 Младежи, преждевременно напуснали образователната система

Образованието е основно човешко право и насърчава икономическия растеж и човешкото развитие. Осигуряването на подходящ вид образование на правилните хора в точното време е ключът към формирането на човешки ресурси. Образованието дава възможност на човек да постигне по-добра работа или средства за самостоятелна заетост. То култивира културни ценности и вявания у детето.

Ценностите на образованието са безброй. Образованието насърчава индивидуалната свобода и овластяване и носи важни ползи за развитието. Образованието за младежи е мощен инструмент, който им позволява да се измъкнат от бедността и да участват пълноценно като продуктивни граждани.

Затова е важно да се създават възможности за равен достъп до образование. Въпреки това, редица фактори влияят негативно на част от подрастващите и те напускат училищната среда.

Отпадането от училище носи своите икономически и социални последици за общностите и семействата. Търсят се програми за подкрепа, с които да се преодолее

броя на напусналите училище и да им се позволи да се върнат в клас, да получат своите дипломи за гимназията етап и да повишават пригодността си за заетост чрез трудов опит и обучение.

Отпадането от училище е проблем, който се развива на регионално и национално ниво. Учениците, застрашени от отпадане, често страдат от липса на мотивация и неадекватни навици за учене, несигурни цели, липсваща самоинициатива, лоша социална адаптация и проблемно поведение. Не на последно място може да се посочи и родителската незаинтересованост, разделени семейства, самотни майки, социално слаби семейства, незадоволителни хигиенно-битови условия и др. Най-често това са деца от ромски произход, които имат много неизвинени отсъствия.

Важно място в усилията за привличане и задържане на учениците в училище заемат инициативите на училищните ръководства за подобряване на училищната среда с цел превръщането ѝ в по-привлекателна и иновативна за учениците. Не по-малко важна превенция е родителската активност за сътрудничество с учителите и училищните ръководства с цел развитието на децата им, като фокусът е насочен върху родители от уязвими групи за насърчаване на редовното посещаване на детската градина и училището.

Във връзка с преждевременното напускане на училище за ученици в задължителна училищна възраст в училищата от областта, общините са предприели различни мерки и извънкласни форми.

Преобладаващата част от младежите на възраст 20-29 години в **община Хасково** е завършила средно образование.

Във връзка с Механизъм за съвместна работа на институциите по обхващане и задържане, включване и предотвратяване на отпадането от образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст, приет с Постановление на МС №100 от 08 юни 2018 г. на територията на община Хасково са обособени 11 района на обхват и са сформирани екипи, които включват представители на РУО, Община Хасково, Дирекция „Социално подпомагане”, на институциите в системата на образованието, както и на ОД на МВР.

Информация за всички отпаднали ученици в общината е налична в ИСРМ, която съдържа данни за техните имена, клас, училище, данни за родителите и адрес, причини за отпадане от училище и предприети мерки за връщане на детето към образователната система. Системата се наблюдава от експертите в отдел „Образование, култура, младежки дейности и спорт” в Община Хасково.

Намаляването на риска от преждевременно напускане на училище е един от важните приоритети за община Хасково.

Основните предизвикателства и проблеми в община Хасково в областта на образованието са свързани с:

- превенция и намаляване на отпадането на децата от училище, най-вече до завършване на основно образование;
- работа с отпадналите деца и техните семейства, за приобщаване и връщане в образователната система;
- увеличаване броя на ромските деца, посещаващи детска градина;

- преодоляване на „образователните“ трудности, като причина за напускане на училище и създаване на благоприятстващ социално-психологически климат в и извън училище, подпомагащ образователната интеграция на децата.

Предлагат се безплатни услуги като транспорт, безплатни учебници, целодневно обучение. Същите тези деца преминавайки в прогимназиален етап на обучение, започват да отсъстват и поради факта, че тези услуги вече ги няма.

Активно се работи с родители в детските градини и в основните училища. Провеждат се родителски срещи, присъствие в учебни часове, полагат се усилия за разговори и изясняване на проблеми с родителите, но се срещат трудности поради факта, че голяма част от родителите са нискообразовани и не оценяват стойността на полученото образование. Затова усилията на педагогическите специалисти са насочени към децата и родителите, завършили начално образование.

На територията на община Хасково функционират 26 училища, разпределени както следва: 22 общински училища - 1 начално, 14 основни, 2 средни, 2 професионални, 2 профилирани гимназии и 1 спортно училище; Държавни училища: 4 професионални гимназии и 1 обслужващо звено - Център за подкрепа за личностно развитие - Обединени ученически обществения – гр. Хасково.

Към настоящия момент образователната система в **община Харманли** структурно е организирана в: 8 общински училища, в т.ч. 2 начални училища, 5 основни училища и 1 средно училище; 2 държавни учебни заведения; 3 детски градини.

По данни на директорите в риск от социално изключване за учебната 2021/2022 г. са 11 младежи. Това са ученици, застрашени от отпадане от училище, поради направени много неизвинени отсъствия. Най-честите причини за социално изключване на деца и ученици се свеждат до следното:

- В много случаи се наблюдава неправилно степенуване на приоритетите в семейството или дефицит на родителски капацитет;
- За някои от родителите образованието и реализацията на детето не са приоритет;
- Отсъствие на родителите от дома и невъзможност заместващите ги лица да оказват контрол;
- Липса на постоянен родителски контрол, лоши хигиенни и битови условия.

Предприемат се мерки като:

- включване на учениците в групи за допълнителна подготовка
- създаване на подходящи условия за ангажиране свободното време на учениците
- увеличаване на привлекателността на училището, чрез разширяване на извънкласните занимания, според интересите на учениците
- работа със семейството за развиване на мотивация за образование.

Периодично се анализират потребностите на децата и учениците, както и на техните семейства и се търси начин за подкрепа и решаване на проблемите. Основно дейностите с деца и ученици в риск към момента се осъществяват от специалистите от Центъра за обществена подкрепа (ЦОП) и от Отдела за закрила на детето (ОЗД).

В общината успешно функционират и три „екипа за обхват“ във връзка със създадения постоянен Механизъм за съвместна работа на институциите по обхващане и включване в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст.

На територията на **община Димитровград** има 13 училища, разпределени по следния начин: 12 общински училища – 2 профилирани гимназии: Природо-математическа гимназия „Иван Вазов“; Профилирана езикова гимназия „Д-р Иван Богоров“; 1 Средно училище – СУ „Любен Каравелов“, 8 основни училища и 1 Обединено училище ОБУ „Св. св. Кирил и Методий“; 1 държавно училище – Професионална гимназия „Проф. д-р Асен Златаров“.

Броят на младите хора на възраст от 15 до 29 години към 31.12.2022 г. е бил 4 761. За 2023 година от всички млади хора – 1352 са учащи се в дневна форма на обучение в гимназиален етап (VIII – XII клас) на училищата в общината. За предходната учебна година сред 15-годишните ученици от училищата в общината - общо 333 ученици са постъпили в първия клас на първи гимназиален етап на средните, профилираните и професионалните паралелки в общината. В края на 2023 година, осмокласниците са общо 331, от тях: общо 236 ученици се обучават в профилираните паралелки на ПМГ, ПЕГ и СУ; 95 са учениците в професионалните паралелки на професионалната гимназия и обединеното училище. В професионалната гимназия в дневна и дуална форма се обучават 273 ученици, това е предпоставка за постигане на по-добро качество на усвояване на знанията и уменията по съответната специалност, както и разширява възможностите на младите хора за пълноценно реализиране по изучаваните професии. Изучаването на актуални и защитени професии в Обединеното училище създаде условия за намаляване на броя на младите хора от 15 до 20 години, които отпадат или не продължават образованието си като в по-голямата си част това са младежи от уязвими групи и/или ромски етнос, от малките населени места и крайните квартали на града. През 2023 година 234 младежи на възраст 19-20 години са завършили успешно и 209 от тях са получили диплома за средно образование.

В основата на работата с младите хора е неформалното и информалното обучение. Неформалното учене е обучение, което се осъществява чрез планирани дейности (от гледна точка на целите на ученето, времето за обучение), когато има някаква зададена форма на обучение (например отношения между обучавани и обучители). Общи елементи в съществуващите определения за неформалното обучение са целенасочено обучение; разнообразни контексти; различна и лека организация на осигуряване на материали; алтернативни/допълващи стилове на преподаване и обучение; по-слабо признаване на резултатите и качеството. Неформални методи на преподаване и обучение са комуникационни методи: взаимодействие, диалог, посредничество; методи на дейност: опит, практика, експериментиране; социално-фокусирани методи: партньорство, работа в екип, работа в мрежа; самостоятелно насочени методи: творчество, откритие, отговорност.

Центрове за неформално учене са Център за подкрепа за личностно развитие Народна астрономическа обсерватория и планетариум (ЦПЛР-НАОП) „Джордано Бруно“, Общинско предприятие „Детски и младежки център“ (ОП ДМЦ), Общински център за танцово изкуство „Галаксио“ (ОЦТИ), Народните читалища във всички населени места на общината, Спортни клубове (СК) както и общинските културни институции – Градска библиотека „Пеньо Пенев“ (ГБ), Исторически музей (ИМ). В тях се организират дейности, свързани с развитието на интересите, способностите,

потребностите и компетентностите на младите хора в областта на науката, изкуствата и спорта.

Център за подкрепа за личностно развитие – Народна астрономическа обсерватория и планетариум „Джордано Бруно“ провежда на местно ниво държавната политика за личностно развитие на децата и учениците, чрез организиране на дейности по неформално обучение, организирани в свободното време на учениците, в областта на физиката и астрономията. В този център целенасочено се развиват и надграждат знания и умения, усвоени при формалния образователен процес, осигуряват се възможности за откриване и изява на даровити деца.

Детски младежки център, читалищата, спортните клубове и другите центрове на неформално учене реализират общинската политика за обхващане на децата и младежите през свободното им време, като провеждат образователна, възпитателна и културна дейност. Те реализират неформално общуване на млади хора с общи интереси, за стимулиране на творческия им потенциал, за насърчаване на индивидуалните способности към самоизява.

Информалното учене е учене, което е резултат от ежедневните дейности, свързани с работа, семейство или свободно време, които не са организирани или структурирани по отношение на целите, времето или предоставената подкрепа. Примери за резултати от ученето, придобити чрез информално обучение са умения, придобити чрез житейски и трудов опит: умения за управление на проекти, усвоени чужди езици, межкултурни умения, придобити по време на престой в друга държава, придобити извън работното място умения, доброволчески дейности, културни дейности, спорт, работа с младежи, умения усвоени и чрез дейности в дома, например като грижи за дете и т.н. Образователните организации в община Димитровград, както и центровете за неформално обучение чрез различните си инициативи в много голяма степен допринасят за развитието на информалното учене. Те са активни в различни програми и проекти, които включват дейности с насоченост в полза на младежите и тяхното личностно развитие.

Чрез Програма за отпускане на стипендии и финансово стимулиране на деца и младежи по чл. 4 от Наредба № 21, утвърждавана ежегодно, се стимулират деца и младежи с изявени дарби от община Димитровград. С финансова подкрепа се мотивират млади хора, които са постигнали отлични резултати – класиране от I до III място в състезания, конкурси и други надпревари, на общинско, областно, национално и международно ниво в областта на науката, изкуството и спорта, утвърдени в националната и общинската програма за закрила на даровити деца за съответната година. За 2023 г. съгласно Наредба 21 и цитираните програми са присъдени стипендии - еднократно финансово стимулиране на 132 деца и ученици до 19 години в размер (общо) на 36 954 лева (размерът на еднократното финансово стимулиране е не по-малко от 100 лв).

В подкрепа на повишаване на възможностите и стимулиране на повишаване на качеството на усвояваните ключови, дигитални компетенции от младежите, обучаващи

се в общинските училища през 2021 г. бе утвърдена Общинска програма „Модернизация в системата на училищното образование чрез дигитални технологии”. Тази инициатива подкрепя финансово училищата на територията на общината Димитровград. Със средствата, планирани в общинския бюджет за 2024 г., ще бъдат подкрепени предложения на образователните институции, които ще подобрят за обеспечеността им с иновативни дигитални устройства, приложения и решения в сферата на информационните и комуникационни технологии за образованието. Идеята е образователните институции все по адекватно да отговорят на предизвикателствата на съвременето и на потребностите и интересите на младите хора, което от своя страна спомага за тяхното личностно развитие и подобрява качеството им на учене и живот.

За 2023 г. отпаднали от образователната система от **община Свиленград** са 12 деца и ученици.

За преодоляването на това явление съвместно работи екип по Механизма за съвместна работа на институциите по обхващане и включване в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст.

Причините за съществуването на явлението „отпадащи ученици от училище” са комплексни - икономически /ниски доходи, нисък жизнен стандарт, лоши битови условия, безработица/; свързани със семейната среда /отглеждане на деца в непълни семейства, ниско образователно равнище на родителите/; образователни /ниска степен на училищна готовност, трудно усвояване на учебния материал, нередовно посещение на училище/. Имайки предвид сложността му, Община Свиленград работи в тясно сътрудничество с отделните институции по обхващане и включване в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст. За целта представители на общината участват в сформирания екипи за обхват по определените от кмета на общината три района на компетентност и реализират дейности по обхващане в образователната система на идентифицирани деца и ученици в задължителна училищна възраст, необхванати в образователната система; по идентифициране на ученици в задължителна училищна възраст, отпаднали от училище, както и на деца и ученици в риск от отпадане. Едновременно с това Общинска администрация администрира ИРСМ, като извършва необходимите действия по проверка и актуализация на адресните регистрации на незаписаните и отпадналите деца и ученици от образователните институции; актуализира районите за обхват; извършва обработка на учениците в риск, подадени от директорите на образователните институции и всички необходими действия по изпълнение на чл. 347 от ЗПУО.

В началото на всяка учебната година в ПГССИ „Христо Ботев”- Свиленград се актуализира и приема Програма за предоставяне на равни възможности и приобщаване на децата и учениците от уязвимите групи, Програма за превенция на ранното напускане на училище и Училищна програма по гражданско, здравно, екологично и интеркултурно образование. За приобщаване на учениците към училищната среда в училище има разработен Механизъм за предоставяне на обща подкрепа за личностно развитие.

През 2023 г. индивидуална обща подкрепа за личностно развитие е оказана на 70 ученици. Ученици, които са имали необходимост от подкрепа са получили консултация от класен ръководител или педагогически съветник.

В началото на всяка учебна година традиционно се провежда благотворителна кампания „От ученици за ученици” за набиране на учебници и униформено облекло, организирана от Ученическия съвет. Училището осигурява учебници по чужд език за всички ученици от VIII клас. В училището има библиотека, която разполага с учебници по различни учебни предмети.

Повече от учениците с обучителни затруднения се насочват от преподавателите към редовните консултации на учителите след часовете. В училище е утвърден график за консултации по всички учебни предмети от училищните учебни планове с цел преодоляване на трудностите при усвояване на учебния материал.

На семействата с ученици застрашени от отпадане се оказва подкрепа, включваща: предприемане на конкретни мерки за обща подкрепа за личностно развитие на ученика, допълнително обучение по учебни предмети, по които учениците имат затруднения, определяне на учители наставници и ученици наставници, провеждане на алтернативни родителски срещи, кариерно ориентиране, безплатен транспорт, еднократни стипендии, осигуряване на безплатни учебници, индивидуална работа на педагогическия съветник, допълнителни консултации по всички учебни предмети, участие на учениците в дейности от спортния и празничния календар на училището.

В училище постоянно се извършва наблюдение и контрол на движението на учениците в задължителна училищна възраст. Чрез Националната електронна система ИСМР се осъществява проследяване на отпадналите или преместили се в друго училище ученици. Има съставен Екип по обхват, който работи целенасочено за ограничаване броя на отпадналите и задържане в образователната система на учениците в риск.

Организирана е мобилна дейност и работа на терен при всеки случай на застрашен ученик от отпадане. Класният ръководител съвместно с педагогическия съветник или представител от екипа по обхват посещават дома на ученика с цел мотивиране на родителите и детето им.

За удовлетворяване интересите на учениците са сформирани 5 клуба по интереси: „Зелена енергия”, „ Мой роден край”, „Music Group”, драма клуб „Friends forever”, „Вяра и разум“. Обхванати са 98 ученици от VIII до XII клас.

По Национална програма „Заедно в изкуствата и спорта“ са сформирани по 1 група от направленията по изкуство и танци и 2 групи в направление по спорт. Участват 53 ученици.

На педагогически съвет в СУ ”Д-р Петър Берон” е прита и се изпълнява от педагогическия колектив Програма за превенция на ранното напускане на училище и Програма за предоставяне на равни възможности.

Младите хора, отпадащи от училище в **община Ивайловград**, са предимно хора от малцинствените групи, чиято етническа култура negliжира образованието като необходимост още повече на подрастващите млади момичета на 12, 13 и 14-годишна възраст, въпреки че в населеното място има действащо учебно заведение. Работи се по Програма за превенция на ранното напускане на ученици от училище на Европейския съюз.

На територията на **община Любимец** функционират една детска градина - ДГ „Рай“ със сгради в административния център и в селата Малко градище и Лозен, и четири училища - три в град Любимец (СУ ”Желязко Терпешев”, НУ ”Христо Ботев” и НУ ”Захари Стоянов”) и едно в село Малко градище (ОУ ”Св. Св. Кирил и Методий”). Три учебни заведения са средищни (НУ ”Христо Ботев”, СУ „Желязко Терпешев”, ОУ ”Св. св. Кирил и Методий”), а едно е и защитено (ОУ ”Св. св. Кирил и Методий”- с. Малко градище).

От началото на учебната 2023/2024 година броят на децата в риск от отпадане от образователната система е 46: СУ „Ж. Терпешев“ – 37 ученици, НУ „Хр. Ботев“ – 1 ученик, НУ „З. Стоянов“ – 8 ученици.

В изпълнение разпоредбите на ПМС №100 от 2018 година за създаване и функциониране на Механизъм за съвместна работа на институциите по обхващане и включване в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст, на територията на община Любимец работят два екипа. В състава им са включени представители на Районно управление на образованието - Хасково, Общинска администрация - Любимец, кметове и кметски наместници по селата, училища и детски градини, Отдел „Закрила на детето“ към ДСП - Свиленград, Районно управление на МВР – Свиленград.

През 2023 година са извършени 104 посещения на адрес. Екипите за обхват са се срещнали с родителите на деца, подлежащи на задължително обучение, които не са записани в образователна институция или не посещават редовно учебните занятия, които са отпаднали от образователната система и не продължават ограмотяването си, както и със самите подрастващи. Целта е мотивиране за осигуряване правото на образование.

През 2023 година Общинска администрация – Любимец е отправила молба до началника на Районно управление на МВР в Свиленград за съдействие за установяване местонахождението на 9 деца с настоящ адрес в община Любимец, но с неизвестно местонахождение.

За осигуряване правото на образование на всички деца съществено предизвикателство се явява незаинтересоваността на родителите, които са предимно от ромски произход, неосъзнатата от тях нужда от ограмотяване на децата, недоброто икономическо състояние.

Проблем са и честите пътувания на семействата с цел търсене на сезонна работа в страната и в чужбина. Нерядко децата, чиито родители работят в чужбина (макар и за няколко месеца), са поверявани на грижите на бабите и дядовците им, на близки на семейството. В тези случаи контролът е изключително занижен. Подрастващите

престават да ходят на училище. Не знаят как да запълнят свободното си време и извършват противообществени прояви.

Местната комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните в община Любимец също съдейства на училищните ръководства, като консултира децата и техните родители. Обществените възпитатели към комисията се стремят да помогнат и на учениците, и на родителите да осъзнаят, че ограмотяването на подрастващите е от съществено значение за бъдещата им реализация в живота.

По отношение на родителите, които не осигуряват присъствието на децата и учениците, подлежащи на задължително обучение, Община Любимец прилага съответните мерки по ЗПУО.

Проблемът е сериозен и за решаването му са нужни съвместни усилия от всички институции, работещи с деца.

Поради преобладаващия брой ученици от ромски етнос в училищата в **община Симеоновград** се наблюдават по-чести отсъствия от училище с недотам основателни причини. Броят на отпадналите ученици в младежка възраст за 2023 година е 6, по данни на СУ „Св. Климент Охридски“, гр. Симеоновград. Средното училище е единствено на територията на града, в което се обучават ученици над 15-годишна възраст.

Един от приоритетите на Община Симеоновград е намаляването на риска от преждевременно напускане на децата и младежите от образователната система. Преодоляването на проблема изисква интегрирана политика и ангажираност на всички сектори и институции, свързани с образованието и с личностното и професионалното развитие на децата и учениците.

Връщането и задържането на учениците в училище е ключов приоритет и за това се мобилизират ресурсите на всички институции в **община Маджарово**. В изпълнение на Постановление №100/08.06.2018 г. на Министерски съвет за създаване и функциониране на Механизъм за съвместна работа на институциите по обхващане и включване в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст, със Заповед №3-1804/ 26.07.2023 г. на началника на РУО - Хасково, е сформиран екип за обхват, с район на компетентност: СУ ”Д. Маджаров”, гр. Маджарово. Екипът включва представители на РУО, общината, Дирекция „Социално подпомагане”/ИРМ-Маджарово, МВР. Към тези експерти, според спецификата на случая, се включват още кметове на населени места, социални работници, представители на различни служби, имащи отношение към конкретния проблем.

Чрез функционираща информационна система (ИСРМ) се координират дейностите по Механизма и се обработват всички данни по него. Следят се основните индикатори за отпадане на ученика от училище, а именно отсъствия, слаб успех и проблемно поведение. Завишен е контролът върху неизвинените отсъствия и важна мярка, която се прилага, е обвързването на социалните плащания с редовното посещаване на училище.

През изминалата година няма наложени наказания по реда на чл. 347 от Закона за предучилищното и училищното образование за установени нарушения на задълженията на родителите/настойниците.

През 2023 г. е предприета предвидената в нормативната уредба крайна мярка – „отписване от училище“ на двама ученици от училището.

Училищното ръководство провежда активна политика за създаване на стимулираща учебна среда за превенция на отпадането на младежите от системата на образование. Работи се по Програма за превенция на ранното напускане на училище и се прилагат различни мерки:

- Провеждане на ефективни консултации по учебните предмети;
- Безплатно обедно хранене за ученици от социално бедни семейства;
- Системни разговори с родители и ученици;
- Провеждане на училищни тържества и приобщаване на учениците към училищната общност;
- Отбелязване на различни празници.

По Наредбата за приобщаващо образование се осъществява извънкласна дейност „Занимания по интереси“ в тематичните направления спорт и технологии, като са сформирани следните групи:

- клуб „Футболен свят“ с ръководител Живко Белев
- клуб „Бързи и шумни“ с ръководител Здравко Стефанов.

Проблемът на отпадането на ученици в **община Тополовград**, подлежащи на задължително обучение има социално, икономическо, етнокултурно и образователно измерение.

Разработената система за регистриране на преместени и отпаднали от училище ученици дава възможност да се проследява тяхното движение и възможности за продължаване на образованието и социалното им включване. Едновременното действие на икономически, образователни и етнокултурни фактори, които са рискови за отпадане на ученици, оказва най-силно влияние и се проявява най-вече в ромските квартали. Там са насочени усилията на Община Тополовград.

Икономическите причини за напускане на училище (ниски доходи, нисък жизнен стандарт и битови условия, безработица и др.), влиянието на семейството и средата (отглеждане на деца в непълни семейства, ниско образователно равнище на родителите, нехайно и безотговорно родителство и др.) и образователните фактори (ниска степен на училищна готовност, трудности при усвояване на учебния материал, нередовно посещаване на училище, конфликти с учители и съученици) си взаимодействат и поставят децата в особено висок риск от отпадане от училище.

3.3 Младежка заетост

3.3.1 Младежи в област Хасково, завършили висше образование

Притежаването на по-високо образование, знания и умения увеличава шанса за намиране на работа, за подобряване на уменията по време на работа и за реализиране на по-високи доходи през целия живот. Перспективите за заетост зависят до голяма степен от това дали уменията на индивида отговарят на изискванията на пазара на труда. Коефициентите на заетост и безработица могат да осигурят някои индикации за това дали образователните системи спомагат за добиването на умения, необходими на пазара на труда.

В една все по-основана на знания и умения глобална икономика хората с по-високо образование са в по-голямо търсене, докато тези с по-ниско ниво е по-вероятно да бъдат изложени на риск от безработица, особено в периоди на икономически спад. Освен умения на високо ниво, обикновено свързани с висшето образование, добре квалифицираната работна сила изисква и средно ниво на търговски, технически и професионални умения, често предоставяни чрез професионални програми.

В **община Хасково** функционират два университетски филиала – Регионален център за дистанционно обучение към Университет за национално и световно стопанство - София и Медицински колеж към Тракийски университет - Стара Загора. През 2023 г. дипломираните студенти от Регионалния център за дистанционно обучение на УНСС - Хасково са 204. Дипломираните бакалаври са от специалностите "Икономика", "Счетоводство и контрол", "Мениджмънт и администрация", а магистрите - съответно от специалности "Комуникационен мениджмънт", "Местно самоуправление", "Счетоводство и контрол", "Бизнес администрация". Медицински колеж към Тракийски университет, филиал Хасково през 2023 г. завършват общо 50 млади жени от специалностите „Медицинска сестра“ и „Акушерка“.

От **Община Харманли** нямат информация за младежите, завършили висше образование в общината.

Съгласно резултатите от последното национално преброяване на населението 7103-ма жители на **община Димитровград** са със завършена степен на висше образование.

През последните години над 71 % от учениците, които завършват профилираните гимназии в града продължават обучението си във висши учебни заведения, от които 3% в учебни заведения извън страната. 30% от завършващите средни училища и 50% от зрелостниците от професионални гимназии продължават образованието си, а останалите успешно се реализират на пазара на труда. Не е правено проучване каква част от тези млади хора, които са във възрастовата група 23-34 години се връщат в общината след дипломирането си като бакалаври или магистри и се реализират професионално тук. Въпреки това в общината се толерират и стимулират работодатели, които привличат млади и образовани специалисти.

От регистрираните безработни лица през 2023 година 107 са с висше образование, в това число 69 жени, а през 2022 година 107 висшисти са се регистрирали като търсещи работа безработни лица, от тях 76 са жени. Активна подкрепа и развиване на възможностите за професионална реализация на младите хора, както и съдействие за мотивирано кариерно израстване са сред приоритетите на Община Димитровград. Общината е официално регистриран работодател по национални програми и схеми от европейски програми за младежи до 29 години.

По данни на НСИ през 2011 г. населението с висше образование в **община Свиленград** е 3 404 души или 15.74% от общото население на 7 и повече години в общината.

През 2021 г. хората с висше образование са 4 007 души (увеличение с 603 души) или 20.71% от общото население на 7 и повече години в общината.

Резултатите на учениците на зрелостните изпити се повишават. Това им дава възможност за кандидатстване и прием в желани специалности и ВУЗ-ове.

Младежите, завършващи висше образование в **община Ивайловград** и откъснали се от родния край, трудно се завръщат да живеят постоянно там. Основната причина е, че в града, в който са учили във висше учебно заведение, са се устроили с постоянно работно място или семейство. Завърнали се в Ивайловград висшисти и след регистрация в Бюрото по труда и при наличието на постоянно незаети щатове за висшисти, поради липсата на кадри, се назначават и получават шанс за професионална изява. Относителния дял на населението на възраст между 30-34 навършени години със завършено висше образование е нисък.

От **Община Любимец** нямат информация за завършилите висше.

В **Община Симеоновград** също няма точна информация за брой лица, завършили висше образование.

На територията на **община Маджарово** няма ВУЗ и не малка част от младежите, след завършено средно образование, предпочитат възможностите на големия град.

Младите хора от общината не правят изключение от общата за страната тенденция да търсят реализация в големите градове на България, а част от тях и в чужбина.

От **Община Стамболово** и **Община Тополовград** не посочват информация за завършилите висше.

От **Община Минерални бани** посочват информация само за регистрираните безработни лица с висше, които са 13.

3.3.2 Реализация на младежите в област Хасково на пазара на труда

Кариерното ориентиране може да изиграе важна роля, като информира младите хора за настоящи и нововъзникващи възможности и по този начин улеснява по-доброто съответствие между търсенето и предлагането.

Община Хасково предоставя възможност за трудова реализация на младежи по Програма „Старт на кариерата”, реализирана чрез Министерството на труда и социалната политика и Агенцията по заетостта. Инициативата предоставя възможност на безработни висшисти до 29-годишна възраст да натрупат в рамките на 9 месеца първия си трудов стаж по придобитата специалност. През 2022 г. в Програмата участваха двама младежи, като след приключване на проекта те останаха на работа в Община Хасково. През 2023 г. по Програмата беше осигурен трудов стаж в община Хасково на един младеж.

По Проект „Нова възможност за младежка заетост“ до 29 години по ОП РЧР през 2023 г. в община Хасково е осигурено обучение и заетост на двама младежи.

Ежегодно Община Хасково осигурява стаж на студенти и ученици.

През 2023 г. бяха проведени следните стажове и практики в Община Хасково:

- Летен стаж на тема „Запознаване с административната дейност в общинска администрация“ на осем студенти от II курс при ПУ „Паисий Хилендарски“, специалност „Право”, в периода 05.06. - 16.06.2023 г.;

- Учебна практика на един студент от специалност „Право“ при Бургаски свободен университет за периода 09.01.2023 г. - 20.01.2023 г.;

- Производствена практика на двама ученици от ФСГ „Атанас Буров“ за периода 02.05.2023 г. - 16.05.2023 г.;

- Преддипломен стаж на един студент от УНСС, катедра „Управление“ за периода 23.03.2023 г. - 12.04.2023 г.;

- Учебна практика на двама студенти от юридически факултет при УНСС - София за периода 11.05.23 г. - 25.05.23 г.;

- Учебна практика в Дневен център за подкрепа на деца с увреждания и на техните семейства за допълнителна квалификация „Логопедия“ на един студент от ПУ „Паисий Хилендарски“ за периода 09 - 12.05.2023 г.

Всяка година ученици от Професионална гимназия по туризъм „Александър Паскалев“ - град Хасково провеждат свои практически занятия в Туристически информационен център Хасково. В Центъра те изготвят туристически маршрути, туристически беседи, презентации за туристически обекти и др., помагат на рекламните щандове на ТИЦ по време на културни събития в града, като Фестивал за български хора и танци „Хайдушка софра“, Национален събор на народното творчество „Китна Тракия пее и танцува“, Литературни дни „Южна пролет и др. През 2023 г. практика в ТИЦ - Хасково са провели около 20 ученици.

През 2023 г. по данни на Националния статистически институт в **Община Харманли**, делът на трудоспособното население намалява и продължава да е сравнително нисък – 56,3 % (при 58,5 % в страната). Икономическата активност нараства, но също остава ниска с коефициент от 69,2 % (при 73,6 % в страната). Това увеличение е съпроводено едновременно от ръст и на заетостта, и на безработицата. Коефициентът на заетост достига 68,5 % (при 70,4 % в страната), а този на

безработицата – 6,4 % (при 5,2 % в страната). Предизвикателства пред местния пазар на труда остават образователната структура на работната сила и застаряването на населението. И заетостта, и безработицата нарастват.

Коефициентът на демографско заместване като съотношение на населението на възраст 15–19 години към това на 60–64 години намалява до 63,5 % (при 65,7 % в страната). Това означава, че на всеки 100 души, на които им предстои да излязат от пазара на труда през следващите няколко години, съответстват 64 младежи, които ще се влеят в работната сила.

През изминалата 2023 г. в Дирекция "Бюро по труда" гр. Харманли се работи по следните програми насочени изцяло към младежи до 29 г. По Национална програма „Старт на кариерата“ в общинска администрация са назначени 2-ма човека. Основната цел на програмата е да бъдат осигурени възможности за придобиване на трудов стаж на безработни младежи, завършили средно или висше образование, с цел улесняване на прехода между образование и заетост. Схема "Младежка заетост" по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ подпомага старта в работната кариера на младежи до 29 години чрез осигуряване на субсидирана 6 месечна заетост за обучение или стажуване при работодатели от реалния сектор. Схема "Обучения и заетост на младите хора" на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“, насочена към безработни младежи до 29 години и се реализира на три етапа. В рамките на първия етап бе осигурена директна заетост за младежи, които са регистрирани като безработни. На втория и третия етапи е предоставена възможност на регистрираните безработни младежи да преминат през обучение за придобиване на професионална квалификация или ключови компетенции.

Регистрираните безработни младежи до 29 г. са една от групите в неравностойно положение на пазар на труда.

Тенденцията в по-голям времеви диапазон /5 и дори 10 години/ е на намаляване и като брой, и като дял на безработните младежи.

На територията на **община Димитровград** работи Дирекция „Бюро по труда“, където трудовите посредници оказват методическа подкрепа, извършват професионално консултиране и насочване към свободни работни места на регистрираните младежи. През изминалата година младежите продължават да бъдат приоритетна целева група на пазара на труда. Броят на младите хора на територията на община Димитровград на възраст от 15 до 29 години е бил 4 761 към 31.12.2022 г., по данни на НСИ. Наблюдава се тенденция за намаляване на населението в общината. Причините за това са намалялата раждаемост и миграцията на младите хора в по-големите градове и в чужбина. Пандемията от Ковид-19 също оказва негативно влияние върху демографската реалност.

По данни на Дирекция „Бюро по труда“ Димитровград за 2023 г. можем да посочим 1184 във възрастова група 15-29 години са включени в заетост по Национални програми, мерки за заетост и първичен пазар на труда. Коефициентът на заетост за Общината е 24,8%, за сравнение на национално ниво той е 19.4%.

По експертна оценка (според НСИ, към 31.12.2022 година) икономическо активното население в група 15-29 навършени години на общината – в трудоспособна

възраст от 15 до 64 години е 23 698 души от 43 418, а броя на лицата под трудоспособна възраст е 6 050. Коефициентът на икономическа активност на национално ниво е 24%, за общината е около 20%.

В **община Свиленград** населението под трудоспособна възраст през 2023 г. е 3 533 души, в трудоспособна – 12 916 души и над трудоспособна – 3 349 души.

На територията на община Свиленград работи Дирекция „Бюро по труда“ (ДБТ) към Агенция по заетостта, където трудови посредници оказват методическа подкрепа, извършват професионално консултиране и насочване към свободни работни места на регистрираните младежи. Статистическите данни през последните години показват динамика в групата на младежите, обслужвани от ДБТ. Средномесечно броят на безработните млади хора, регистрирани в ДБТ намалява спрямо относителният дял на безработните младежи. Целогодишно с регистрираните младежи работи сформирани специализиран екип, провеждат се срещи за подбор и насочване по обявени свободни работни места на първичния пазар на труда. Проведени са трудова борса и информационни срещи за представяне на посредническите услуги на Агенцията по заетостта, характеристиките на местния пазар на труда и възможностите за трудова реализация на младите хора.

С цел задържане на младите хора и преодоляване на безработицата Общинска администрация съвместно с Бюро по труда гр. Свиленград работи по различни програми и проекти, предоставящи възможности за курсове и обучения за квалификация и преквалификация, които да помогнат за реализацията на младите жители на общината.

Община Ивайловград осигурява заетост за младежи, но след като кандидатства и получи финансиране от Национални програми или от Фондовете на ЕС.

За 2023 г. във възрастова група 15-29 години 0,36/35,82 % , което е 24 бр. младежи до 29 г. са започнали работа при регистрирани за периода 67 младежи.

2022 г. – 0,38/37,65 % - 32 бр. започнали работа младежи до 29 г., при регистрирани за периода 85 младежи.

В малките населени места в **община Симеоновград** са ограничени възможностите за професионална и социална реализация. Сред предприети мерки е организиране на информационни срещи с младите хора, относно възможностите за обучение, квалификации, стаж и развитие.

3.4 Безработица сред младите хора

От няколко години се наблюдава спад на младежката безработица в България. Според Евростат младежката безработица в страната е била 8,6% през януари 2023 г., което е спад спрямо януари 2022 г. И все пак проблемът с младите хора, които не са в заетост, образование или обучение (NEETs), продължава да бъде предизвикателство и безпокойство предвид нуждата на страната ни от квалифицирана работна ръка.

На територията на **община Хасково** работи Дирекция „Бюро по труда“ гр. Хасково към Агенция по заетостта, където трудови посредници оказват методическа подкрепа, извършват професионално консултиране и насочване към свободни работни места на регистрираните младежи.

Експертите осъществяват и информационни кампании във връзка с възможностите за кандидатстване по различни европейски и национални програми за младежка заетост и предприемачество.

По данни от Дирекция „Бюро по труда” гр. Хасково през 2023 г. общият брой на регистрираните безработни лица от община Хасково е 1823. От тях 201 са младежите до 29 години. Регистрираните безработните младежи по професионален признак се разпределят както следва: с работническа квалификация - 67, специалисти - 51, без квалификация /със средно, основно и по-ниско образование/ - 83.

Общият брой безработни лица от община Хасково, включени в програми за заетост през 2023 г. е 113 лица, от тях броят на включените млади хора до 29 г. е 36 лица.

През 2023 година ДБТ - гр. Хасково организира и проведе следните информационни кампании за безработни младежи до 29-годишна възраст:

- 2 трудови борси с участието на младежи;
- 8 информационни дни на работодателя с участието на младежи;
- 16 ателиета за търсене на работа на младежи;
- 49 групови мероприятия за професионално ориентиране за младежи;
- 6 срещи за активизиране на неактивни лица;
- 5 срещи със завършващи ученици;
- 28 мероприятия за активно поведение на пазара на труда.

Активно се работи по възможностите за устройване на работа на младежи със средно, средно-професионално и висше образование в **община Харманли**, тъй като младите хора обикновено нямат предприемачески умения, липсват им и финансови ресурси за стартиране на собствен бизнес.

През 2023 г. се запазва доминиращият дял на безработните лица в **община Димитровград** с основно и по-ниско образование, както и дялът на трайно безработни лица над 29 години, голяма част, от които са от различен етнически произход и от общности в неравностойно положение. Община Димитровград е официално регистриран работодател по национални програми и схеми от европейски програми за младежи до 29 години. Активна подкрепа и развиване на възможностите за професионална реализация на младите хора, както и съдействие за мотивирано кариерно израстване са сред приоритетите на Общината.

В **община Свиленград** средното ниво на безработица за 2022 г. е 4,81 % с 519 безработни лица. За 2023 г. средното равнище на безработица в общината е 4,73 % с 392 безработни лица.

За 2023 г. регистрираните безработни младежи от 15-29 г. представляват 8,02 % от общо регистрираните безработни в община Ивайловград. През 2022 г. този показател е 7,30 %.

За 2023 г. регистрираните продължително безработни младежи от 15-29 г. са 11,17 средномесечен брой и представляват 7,84 % от средномесечния брой на регистрираните продължително безработни в община Ивайловград и съответно 3,21 % от средномесечния брой общо регистрирани безработни лица в общината.

През 2022 г. регистрираните продължително безработни младежи от 15-29 г. са 7,33 средномесечен брой и представляват 5,11% от средномесечния брой на регистрираните продължително безработни в община Ивайловград и съответно 2,01 % от средномесечния брой общо регистрирани безработни лица в общината.

Филиалът в **община Ивайловград** на ДБТ Свиленград обслужва 51 населени места с активно население 1925 лица. През 2023 г. започналите работа младежи до 29 г. са общо 24, в т.ч. 20 на първичен пазар и 4 по програми и мерки за заетост по Закона за насърчаване на заетостта. През 2022 г. започналите работа младежи до 29г. са общо 32, в т.ч. 25 на първичен пазар, 5 по програми и мерки за заетост по Закона за насърчаване на заетостта и 2 по ОП РЧР. Над една трета от регистрираните през 2023 и 2022 г. младежи до 29 г. са намерили реализация на пазара на труда.

Безработицата в **община Любимец** засяга в различна степен лицата в зависимост от тяхното образование. По-ниското ниво на образование почти винаги е свързано със слабата конкурентоспособност на пазара на труда и невъзможността да се отговори на изискванията на работодателите. Не малък дял на безработни в общината се наблюдава сред ромското население. То разчита предимно на социални помощи от държавата, което води и до социална изолация на общностите.

През 2023 година в община Любимец двама души до 29-годишна възраст работят като лични асистенти по Закона за личната помощ.

На територията на **община Симеоновград** работи филиал към Дирекция „Бюро по труда“, гр. Харманли, където трудови посредници оказват методическа подкрепа, извършват професионално консултиране и насочване към свободни работни места на регистрираните младежи. През 2023 г. младежите продължаваха да бъдат приоритетна целева група на пазара на труда.

От общо 174 регистрирани безработни в **община Минерални бани**, 17 са младежите, регистрирани в бюрото по труда. Това показват и данните на Бюрото по труда гр. Хасково за 2022 година. Двама от тях са с основно образование.

III. СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ОБЛАСТНИЯ ПЛАН ЗА МЛАДЕЖТА НА ОБЛАСТ ХАСКОВО ЗА 2024 Г.

1. Насърчаване на здравословния начин на живот сред младите хора;
2. Превенция на факторите, създаващи риск за здравето на младите хора;
3. Насърчаване на физическата и спортна активност сред младите хора;
4. Създаване на сътрудничеството между здравните специалисти, младежките и спортните организации за развитие на здравословен начин на живот сред младите хора;
5. Превенция и организиране на информационни кампании по въпросите на сексуалното и репродуктивното здраве, болести, предавани по полов път;
6. Насърчаване на обучение и кампании за младежи в доброволчески инициативи и популяризиране на младежкото доброволчество в обществото;
7. Разгръщане на образователни възможности в гимназиален етап;
8. Превенция на отпадането от училище на младежи от уязвимите групи;
9. Създаване на сътрудничеството между младите хора, служителите от бюрата по труда и представители на бизнеса с цел подпомагане на заетостта сред младежите във връзка с осигуряването на заетост.

IV. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОБЛАСТНИЯ ПЛАН ЗА МЛАДЕЖТА НА ОБЛАСТ ХАСКОВО ЗА 2024 Г.

1. Увеличаване броя на младите хора, включени в практиките и стажовете за тяхното професионално развитие.
2. Повишаване броя на младите хора, които се възползват от възможностите за включване в нови обучения и кампании, проекти и програми за заетост.
3. Увеличаване броя на младежите висшисти с трудова заетост.
4. Повишаване броя на младежите, включващи се в доброволчески инициативи.
5. По-голям брой ангажирани млади хора към обществените проблеми и политическия живот в страната.
6. Намаляване случаите на младежи изключени от училище преждевременно заради неизвинени отсъствия.
7. Повишаване нивото на медийна грамотност и участие в гражданското общество сред младите хора.
8. Повишаване на физическата и спортна активност сред младежите.
9. Увеличаване броя на младежите, хранещи се здравословно и спортувайки редовно.
10. Намаляване употребата на алкохол, психоактивни вещества и тютюневи изделия сред младите хора.
11. Повишаване мотивацията у младите хора за личностно развитие.
12. Осигуряване на възможности за пълноценно прекарване на свободното време на младите хора с интересни занимания, участие в школи и получаването на нови знания.
13. Улесняване достъпа на младите хора до образователни услуги, предоставяни от различни институции.